

4/2025

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Åsa Wikforss om bildning • Vistelsestipendier • Rytmskt mellanmål på Educa • GRO växer fram

Nr 4
December 2025
Volym 44, 11:e årgången

Nr	1	2	3	4
Materialdag	23.1	24.4	21.8	30.10
Utkommer	27.2	29.5	25.9	4.12

ADRESSFÖRÄNDRING
www.sfv.fi/adressandring

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi, sfv@sfv.fi

REDAKTION
SFV, Annegatan 12, 4:e vån.
00120 Helsingfors,
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook, TikTok,
YouTube, Instagram, LinkedIn
och Bluesky.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040 355 9935

**REDAKTIONSSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**
Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

REDAKTÖRER
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi
Sanna Mandelin
sanna.mandelin@sfv.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

OMSLAGSBILD
Åsa Wikforss
Foto: Frida Lönnroos

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

*Ser man på folkbildningen i början
var den inte något snobbigt. Den hade en
frigörande kraft för individen och den hade
dimensionen av att om vi ska bygga ett samhälle
tillsammans, så behöver vi vara bildade.*

Akademiledamoten och professorn Åsa Wikforss, sidan 22

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Vi växer inte utan växelverkan
- 6 Kort
- 8 SFV:s kurser och utbildningar
- 9 Ordförande: Törst
- 10 Mer än skola – paneldebatt om lärande i föreningar
- 12 Kompetensmärken synliggör lärandet inom föreningarna
- 13 Nu ordnas Barnens Akademi även på Åland och i Åbo
- 14 Ansök om SFV:s stipendier
- 16 GRO ska bli en plats där både människor och idéer växer
- 18 Hon är ivrig över att få följa hur GRO växer fram
- 19 Kulturskolumn: Födans mångsidiga estetik
- 20 Åsa Wikforss varnar: Bildningens fiender tar stort utrymme just nu
- 24 Unga med invandrarbakgrund behöver också svenskan
- 26 Arbetslivet törstar efter bildade människor – bildning kan inte ersättas av AI
- 29 Bildningskolumn: När bildningen försvann
- 30 Folkhögskolan spräcker bubblor – här möts många slags människor
- 34 De här lagen går vidare i SFV Start!
- 37 Kåseri: Bekännelser av en eklektisk samlare
- 38 När människor möts minskar polariseringen
- 40 Lyckad bokmässa i Helsingfors
- 42 Tio års skrivande ledde till seger för Markus Vestersund
- 44 Juryn: Vinnarnovellerna vågar lite mer än de andra
- 45 Fanny Hatunpää skriver hela tiden när hon hinner och kan
- 47 Juryn: Fint att så många vill delta
- 48 Luckan i Kyrkslätt förenar generationer
- 50 Fördjupning: Lärande i föreningslivet – med och av varandra
- 54 Föreningsfrågan
- 55 SFV fakta
- 56 Boklådan
- 61 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 62 Kryss / sudoku / anagramjakten

10

Lärandet som sker utanför skolans väggar står i fokus för den paneldebatt som SFV är med och arrangerar på Educa-mässan i januari. SFV finns också i fondmontern, och våra sakkunniga medverkar i flera andra debatter under mässan. Lärorikt har också en egen monter med pedagogiskt och rytmiskt program.

► Sidan 10

16

I slutet av november tystnar rummen i det anrika SFV-huset G18 för en tid. Byggnaden som i två årtionden har varit en viktig samlingsplats för finlandssvenska föreningar ska renoveras och omvandlas till något nytt. Projektchef Niklas Wahlström säger att det inte bara är byggnaden som förnyas – också bildningens betydelse för individer och samhället kommer att omformas.

► Sidan 16

26

Bildning är den pusselbit som är förbehållen oss människor i ett arbetsliv som i allt högre grad tar hjälp av artificiell intelligens och särskilt generativ AI. Dagens och morgondagens arbetsmarknad efterlyser empati och bred reflektionsförmåga – men trenden i samhället går åt motsatt håll.

► Sidan 26

FOTO: PEXELS/COTTONBRO STUDIO

Frågor om
SFV:s studiecentral,
SFV:s sommaruniversitet
och sektorn Fri bildning.

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING
anna-karin.ohman@sfv.fi
050 342 1890

Frågor om
Studiecentralens
kurser och pedagogiska
verksamhet.

TOVE EKLUND-HARTMAN
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
tove.eklund-hartman@sfv.fi
050 306 2005

Frågor om
Studiecentralens
kurser och pedagogiska
verksamhet.

AMY JÄGERSKIÖLD
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL (LEDIG)
amy.jagerskiold@sfv.fi
050 395 5900

Frågor om
Studiecentralens
utbildningar och
Kompetenslyftet.

FREDRIKA NYQVIST
PEDAGOGISK PLANERARE
fredrika.nyqvist@sfv.fi
050 440 5748

Frågor om
Föreningsresursen

MALIN STRÖM
FÖRENINGRESURSEN
OCH SAMARBETSKURSER
malin.strom@sfv.fi
050 526 2295

Frågor om SFV:s
sommaruniversitets
kursinnehåll

FREDRIK ÅBERG
RÅDGIVARE
fredrik.oberg@sfv.fi
040 072 7814

Frågor om
administrationen av SFV:s
sommaruniversitets-
kurser

ANNE HOLMSTRÖM
KURSESEKRETERARE
anne.holmstrom@sfv.fi
040 186 0131

Frågor om
sektorn Utbildning,
växelverkstaden GRO

NIKLAS WAHLSTRÖM
SEKTORSANSVARIG,
UTBILDNING
niklas.wahlstrom@sfv.fi
050 548 2100

Frågor om
skolnätverket Haru

ANNETTE JANSSON
KOORDINATOR
annette.jansson@sfv.fi
050 514 8844

Frågor om
skolnätverket BRAVO!

MARINA LINDHOLM
KOORDINATOR,
SKOLNÄTVERKET BRAVO!
marina.lindholm@sfv.fi
050 589 2264

Frågor om
sajten Lärorikt

MALIN WIKSTRÖM
PRODUCENT, LÄRORIKT
malin.wikstrom@sfv.fi
050 541 7736

Frågor om
sektorn Utbildning

KATARINA REJMAN
SAKKUNNIG
katarina.rejman@sfv.fi
050 575 1548

Frågor om
donationer till SFV
och SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040 355 9935

Frågor om
SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044 739 7340

Frågor om
SFV:s ekonomifunktion
och datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
040 019 7692

Frågor om SFV:s
ansökningsprogram
Rimbert

VIVEKA ÅBERG
CONTROLLER
viveka.aberg@sfv.fi
040 533 1710

Frågor om
SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
KOMMUNIKATIONSANSVARIG
christine.skogman@sfv.fi
040 513 6418

Frågor om
SFV:s publikationer
och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@sfv.fi
040 045 3953

Frågor om
SFV:s sociala medier

SAARA FERNSTRÖM
DIGITAL INNEHÅLLSPRODUCENT
saara.fernstrom@sfv.fi
040 584 0122

Frågor om
SFV:s kommunikation

SANNA MANDELIN
KOMMUNIKATÖR
sanna.mandelin@sfv.fi
050 441 5449

Frågor om
SFV:s evenemang

HONGJIA QI
EVENEMANGSPRODUCENT
hongjia.qi@sfv.fi
040 026 7107

Frågor om
SFV-huset G18,
festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050 366 6436

Vi växer inte utan växelverkan

Då denna tidning distribueras har arbetena kommit i gång med att renovera och bygga ut vår fastighet vid Georgsgatan 18 i Helsingfors. Det vill säga den fastighet som efter att SFV köpte huset 2004 blivit känd som G18, eller SFV-huset G18. Med förnyelsen ändrar huset namn till GRO, och även hela husets koncept ändras på ett avgörande sätt. Läs mer om förnyelsen och husets filosofiska idé i intervjun med Niklas Wahlström på sidan 16.

Men varför satsar SFV stora belopp på en mötesplats för människor, i en tid då distansarbete blivit en del av vardagen? Orsakerna är två. Vi vet av erfarenhet att det lite svårgripbara fenomenet bildning har bättre förutsättningar att uppstå i riktig växelverkan mellan människor. Och vi får signaler på att en ny generation unga håller på att växa upp, som tar avstånd från det virtuella, det artificiella, det syntetiska, det fejkade. Dessa ungdomar visar också en mottaglighet för att gå med i allmännyttig verksamhet och föreningsverksamhet för att göra skillnad. Skillnad inte bara när det gäller dem själva, utan även när det gäller samhället i stort.

På det sättet svarar GRO på dagsaktuella problem som sjunkande intresse och förståelse för bildning, ökande social isolering och ensamhet, och försvagad identitet och samhörighet. Och blir en arena för framtidens generationer, som väntar sig nya modeller för deltagande kring lärande och bildning, i en atmosfär av mening och framtidstro.

Följ med hur GRO växer fram på www.grohuset.fi.

Johan Aura
KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Reflektionsbok med bildning i åtanke

■ Den nya reflektionsboken *Läsvännen* blev en succé på Helsingfors bokmässa och finns nu att köpa.

– Vi ville skapa något som sporrar till kritiskt tänkande och reflektion i samband med läsning, säger **Amy Jägerskiöld**, som lett arbetsgruppen på SFV som tagit fram boken.

– När vi tidigare år gått runt på mässan märkte vi att det inte fanns läsdagböcker med bildning som utgångspunkt. De flesta fokuserade på titlar och antal böcker, inte på själva läsoplevelsen. Därför kallar vi hellre *Läsvännen* en reflektionsbok.

Syftet är att lyfta fram skönlitterär läsning som bildande läsning. Genom att stanna upp och reflektera blir litteraturen ett verktyg för att vidga perspektiv och förståelse.

Läsvännen utmanar läsaren att tänka djupare. Frågorna berör bokens tema, karaktärer och språk, men öppnar också mot större sammanhang – genrer, ursprung och de sociala miljöer där läsningen sker. Uppgifterna växlar mellan analytiska och lekfulla. På kartor kan man markera var berättelserna utspelar sig och var författarna kommer ifrån, och ett avsnitt låter läsaren rentav lista böcker som inte riktigt nått fram.

Läsvännen finns att beställa hos boklund.fi för 18 euro.

FOTO: RIKU KÄRKÄINEN

Utveckla ditt styrelsearbete genom JHO-utbildningen

■ Som förtroendevald har du en nyckelroll i organisationens utveckling. Men för att driva de rätta frågorna behövs kunskap, mod och strategiskt tänkande. JHO-utbildningen för styrelsemedlemmar på distrikts- och förbunds nivå ger dig verktygen för att leda med säkerhet och insikt, allt från gott samarbete i styrelsen till förståelse för ekonomi och framtida utmaningar.

Utbildningen startar i januari 2026 och består av en närstudiedag i Helsingfors den 17 januari samt tre digitala kvällsträffar. Deltagaravgiften är 250 euro, och sista anmälningssdag är den 9 januari 2026. Föreläsare är bland andra juris magistern **Mia Bengts**, auktoriserade revisorn **Christoffer Granholm**, verksamhetsledaren **Anna Litonius** och verksamhetsledaren **Henrika Nordin**. Från SFV medverkar kanslichefen **Johan Aura**, föreningsexperten **Malin Ström** samt **Fredrika Nyqvist**, pedagogisk planerare. Välkommen att stärka ditt styrelsearbete och framtidssäkra din organisation! Mer information och anmälan: www.sfv.fi/evenemang.

Utbildningskonferensen 2026 hålls i Vasa

■ Du som jobbar inom utbildningsfältet – boka den 8 april 2026 i din kalender! Då ordnas Utbildningskonferensen i Vasa stadshus och temat är Kreativt och meningsfullt. Hur kan skolan kännas meningsfull, och alla i skolsamfundet att känna sig betydelsefulla? Hur hittar vi nycklar till kreativitet i ledarskap och undervisning som väcker nyfikenhet och lust att lära, och som uppmuntrar till att tänka nytt och växa?

Genom föreläsningar, samtal och gruppdiskussioner utforskas hur ledarskap, undervisning och arbetskultur kan utvecklas så att den svenskspråkiga utbild-

ningen fortsätter hålla hög kvalitet och möta framtidens behov. Mer information under våren på utbildningskonferensen.sfv.fi.

Caj Ehrstedts pris 2026

■ SFV utlyser sångtävlingen Caj Ehrstedts pris 2026. Priset, som utgår ur Eva och Caj Ehrstedts fond, ges till en finlandssvensk sångare som före tävlingens utgångsdatum inte fyllt 30 år. Priset ges i genren klassisk musik.

Prissumman är 5 000 euro. Även ett hederspris kan delas ut. Caj Ehrstedts pris 2026 delas ut på SFV:s vår- och utdelningsfest 28.4.2026. Tävlingsperioden är 21.11.2025–31.1.2026. Du deltar genom att via ett webbformulär ladda upp en fri ansökan, ett cv och fyra sångprov:

- En opera- eller oratoriearia
- En nordisk/finländsk romans
- En tysk lied
- En valbar sång eller aria från perioden 1920–2000

Läs mer på sfv.fi/ehrstedt

Caj Ehrstedt (1937–2015) utbildade sig till folkskollärare vid seminariet i Nykarleby. Under studietiden tog han lektioner i sång av **Georg Tarvos**. År 1964 avgick han med segern i Klemetti-institutets nationella sångtävling (sedermera sångtävlingen i Villmanstrand). Hans operadebut i Finland ägde rum vid Nationaloperan i september 1964 som **Rodolfo i Puccinis opera *La Bohème***. År 1969 fick Ehrstedt anställning vid Kungliga Teatern i Stockholm och två år senare knöts han till Den Norske Operas fasta solistgarde. Ehrstedt gav ut flera LP- och CD-skivor. Efter sin pensionering från Osloscenen 1991 verkade han som körledare och pedagog. År 2009 utkom **Leif Nysténs** biografi över Ehrstedt med titeln *Rampljus*.

FOTO: PIXABAY

Vi önskar
alla läsare en
God Jul och ett
Gott Nytt År!

1925

Joel Rundt – SFV:s första heltidsanställda kanslichef

■ Den rollfördelning som i dag råder mellan SFV:s ordförande och SFV:s kanslichef var inte lika tydlig i föreningens ungdom. **Petrus Nordmann** (*SFV-magasinet* 1/2022) hade verkat både som sekreterare (i dag: kanslichef) 1884–1907 och som ordförande 1908–1917. På ordförandeposten hade han även haft rollen som ”ombudsman”, det vill säga utfört många av de uppdrag som tidigare ankommit sekreteraren. Då Nordmann avgick från ombudsmannaposten 1918 sammanslog styrelsen ombudsmanna- och sekreterarposten. De första som arbetade enligt den nya arbetsbeskrivningen blev **Gabriel Nikander** och **Einar Pontán** (*SFV-magasinet* 2/2020), men först 1925 omvandlades tjänsten till en heldagstjänst, och till posten kallades utan ledigansläende skriftställaren **Joel Rundt**.

Rundt var författare och folkbildare. Han utexaminerades 1903 från Nykarleby seminarium och verkade därefter som folkskollärare i Karleby, Gamlakarleby och Helsingfors fram till 1925. Han var sekreterare i Finlands svenska författareförening 1925–28 och gav ut ett flertal diktsamlingar åren 1912–1968. Det är främst hans förtjänst att SFV:s brevkursverksamhet kom igång 1928 (*SFV-magasinet* 3/2019). Rundt var vidare redaktör för föreningens tidskrift *Svenskbygden* 1925–29.

SFV:s kurser och utbildningar

SPECIALLÄRARENS YRKESROLL
5 sp | 13.1–29.1.2026 | Nätet
I den här kursen fördjupar du dig i speciallärarens yrkesroll, stödformer och styrdokument, med särskilt fokus på samundervisning och mångprofessionell samverkan. Anmälan senast 2.1.2026.

JHO-UTBILDNING FÖR STYRELSEMEDLEMMAR
Start 17.1.2026 kl. 9–16.45 | Helsingfors
Nu har du som är styrelsemedlem på förbunds- eller distriktsnivå möjlighet att stärka din kompetens. Vi tar bland annat upp smidigt styrelsearbete och hur man hanterar stora organisationers ekonomi. Start genom närvarodag 17.1, därefter på distans: 29.1, 5.2 och 12.2. Anmälan senast 9.1.2026.

GRUNDKURS I JURIDIK – INLEDNING TILL HANDELSRÄTT
5 sp | 31.1–8.2.2026 | Helsingfors
Du får en allmän orientering på de rättsområden som påverkar företags och organisationers verksamhet, och en introduktion till handelsrättslig terminologi och rättsligt tänkande. Anmälan senast 19.1.2026.

GRUNDKURS I FÖRENINGSKUNSKAP
10.3 kl.19–20.30 | Nätet
Är du ny i en föreningsstyrelse eller vill du fräscha upp dina kunskaper i föreningsteknik? På kursen får du ta del av både kunskap och inspiration – ett stöd i ditt föreningsengagemang.

STÖD FÖR LÄRANDE I LÄSNING OCH MATEMATIK
5 sp | 10.3–16.4.2026 | Nätet
Du får grundläggande kunskap om utvecklingen av basfärdigheter samt om vanliga inlärningssvårigheter som dyslexi och dyskalkyli. Anmälan senast 26.2.2026.

ONBOARDING – NYANSTÄLLNING I CIVILSAMHÄLLET
18.3 kl. 13–16 | Nätet
Är du nyanställd i ett förbund, en organisation eller en förening och vill få en snabb introduktion i hur det är att arbeta inom tredje sektorn? Under tillfället delger vi information som du har nytta av, ger tips på hur du kan utveckla ditt arbete och öppnar upp möjligheter till nätverkande med personer i andra organisationer. Tillfället ordnas i samarbete med Förbundsarenan. Anmälan senast 11.3.2026.

ORDFÖRANDEKURS
9.4 kl. 19–20.30 | Nätet
Är du ny som ordförande eller vill du uppdatera dina kunskaper? Vi går igenom vad du som ordförande i en lokal förening behöver känna till, du får också inspiration till ditt engagemang och tips på hur du kan organisera arbetet i din förening. Anmälan senast 2.4.2026.

Save the Date

TONALITET I EN TID AV AI
28.1 kl. 13–14.30 | Nätet | Utbildare Anna Häggblom
Föreläsningen är en del av vårens utbildningshelhet Organisationens AI-resa.

RETORIK OCH PRESENTATIONSTEKNIK
3–4.2 | Helsingfors | Utbildare Alexandra Ohls
Utbildningshelhet om effektiv kommunikation inom civilsamhället.

AI FÖR ALLA – INTRODUKTION TILL ARTIFICIELL INTELLIGENS
Start 5.2 kl. 16–17.30 | Nätet | Utbildare Linda Mannila
Kursen är en handledningshelhet på sex moduler som följer upplägget i *Elements of AI* och kombinerar självstudier med fördjupade distansföreläsningar och handledningsträffar i grupp.

Törst

Med ett kort inlägg, ynka 576 nedslag långt, tillintetgör författaren Joyce Carol Oats världens rikaste man. Hon petar på Elon Musk där det uppenbarligen gör som mest ont, och där han har svårast att försvara sig. Vilken precision.

Oats har av ren nyfikenhet tagit en titt på det Musk lägger upp på sitt X-konto, hon ser vad som finns och vad som fattas. Framför allt det senare. Där finns inget som skulle visa att han njuter av sådant människor vanligtvis uppskattar. Inget om film, musik, böcker, inga hyllningar av vänner eller släktingars prestationer, inga kondoleanser, inget intresse för historia, sport, naturens skönhet. Inte ens gulliga keldjur.

"Faktum är att han verkar helt obildad, okultiverad", skriver Oats, utan att nämna världens rikaste man vid namn.

Musk känner sig träffad och fåktar ilsket med elakheter mot Oats. Men kejsaren saknar något att dölja sig med.

Bildning är ett immateriellt kapital som konjunktursvackor inte rår på. Men dess ansamling kan ekonomi och politik påverka på beklagligt vis. När utbildningssektorn lider brist på medel och högskolor tvingas skära ner påverkar det samhället till det sämre, särskilt på sikt. Prioriteringarna oroar.

Också det livslånga lärandet och det informella lärandet, drivet av nyfikenhet och intresse, behöver medel och förutsättningar. Det nordiska demokratiska välfärdssamhället är byggt på en grund av bred folkbildning. Folkskolor, folkhögskolor, folkrörelser. Allt för att öka den allmänna bildningsnivån och göra bildning tillgänglig för alla. Infrastruktur och snabba tåg kan förstås betjäna många. Folkbildningens kitt är en samhällsresurs som saknar motstycke.

Svenska folkskolans vänner är och har alltid varit en folkrörelse: folk i rörelse för ett gemensamt mål. SFV har främjat bildning på svenska i Finland sedan 1882. Det Finland vi i dag vill bidra till med vårt arbete är ett mångsidigt och tolerant samhälle där det finlandssvenska har en stark, självklar och positiv roll. Det är att sikta både långt och högt. Vi gör det genom att satsa på utbildning och bildning, på livslångt lärande. Samma gamla recept för hållbar samhällsutveckling som i tiderna blev grunden för SFV.

I Svenska Akademiens ordbok, den historiska som är fritt tillgänglig på nätet, finns ett otal ord med förleden bildnings-. De flesta dyker upp i det svenska språket på 1800-talet, lite före eller efter att SFV grundas. Mitt favoritord är bildningstörst. Den får dig inte att vilja bli otörstig. Den driver dig vidare till nya källor, till att samla mer av det immateriella kapitalet.

Joyce Carol Oats, 87 år gammal, rik på bildning och livserfarenhet, avslutar sitt inlägg med en lika självklar som bergfast slutsats: ”De fattigaste personerna på Twitter kan ha tillgång till mer skönhet och mening i livet än den rikaste personen i världen.”

Wivan Nygård-Fagerudd
STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

MÖT OSS
PÅ EDUCA!

Mer än skola

– paneldebatt om lärande i föreningar

Text Sanna Mandelin ~ Foto Saara Fernström, Hongjia Qi

Lärandet som sker utanför skolans väggar står i fokus för den paneldebatt som SFV är med och arrangerar på Educa-mässan i januari. SFV finns också i fondmontern, och våra sakkunniga medverkar i flera andra debatter under mässan.

Paneldebatten *Mer än skola – hur föreningsliv och frivillighet stärker ungas lärande och framtidstro* hålls på Hörnan under Educa-mässans första dag, fredagen den 23 januari klockan 11.00–11.30. Syftet är att lyfta fram det informella lärandet och visa vilka praktiska verktyg som finns för att synliggöra kunskandet som unga får genom föreningsliv och frivilliguppdrag – till exempel validering och kompetensmärken (läs mer på nästa uppslag).

Unga lär sig mycket utanför klassrummet – genom föreningsliv, frivilligarbete och engagemang. Där utvecklas ansvar, samarbetsförmåga och ledarskap – kompetenser som sällan syns i betygen men som är viktiga för livet.

– Vi vill att också utbildningsanordnarna bättre känner till att de här redskapen finns. Och vi vill visa att det sker lärande i föreningarna, lärande som bygger på pedagogisk sakkunskap och läroplaner, säger **Tove Eklund-Hartman**, pedagogisk planerare vid SFV:s studiecentral.

I panelen deltar rektor för Cygnaeus skola och Braheskolan i Åbo **Nicke Wulff**, kommunikationskonsulten **Elli Flén** och tidigare ordförande för Finlands Svenska

SFV:s Niklas Wahlström intervjuas av Estrids bokklubb på Educa 2025.

Skolungdomsförbund **Niko Partanen**. Debatten modereras av **Bettina Lindfors**, utvecklingsansvarig på Finlands svenska 4H, och **Andrea Hynynen**, koordinator med ansvar för kompetensutveckling på Finlands Svenska Scouter.

Arbetsgruppen bakom paneldebatten består av representanter för Finlands svenska 4H, Finlands Svenska Scouter, Finlands Svenska Ungdomsförbund, Folkhälsan, Regnbågsalliansen och SFV:s studiecentral.

SFV deltar även i den så kallade fondmontern tillsammans med Svenska kulturfonden, Brita-Maria Renlunds stiftelse och Amos Andersons fond. Kom gärna förbi, stanna en stund och prata med oss!

Våra sakkunniga medverkar också i andra programpunkter:

Marina Lindholm, koordinator för skolnätverket Bravo, deltar på fredag i diskussionen *Kreativitet och välmående – hur kan utbildningen främja skapande och hur kan skapande främja kunskap?*

Teman är bland annat gymnasiediplomsystemet, där de första studentexamensproven i konst- och färdighetsämnen ordnas hösten 2029, samt hur kreativitet och skapande bättre kan utnyttjas över ämnesgränserna i grundskolan.

Niklas Wahlström, sektoransvarig för utbildning på SFV, modererar på lördagen ett scensamtal om skolledarskap på Hörnan med rubriken *Vem vill bli rektor? Så kan rektorer utveckla sin kompetens*. Fokus ligger på varför få söker rektorstjänster, trots att många har behörighet. Samtalet berör rektorsrollen, kompetensutveckling, stödstrukturer och framtidstro.

Båda diskussionerna arrangeras av Finlands svenska lärarförbund. ■

Bilderna är från SFV:s aktiviteter på Educa 2025.

Educa 2026: Program där SFV är med

• Fredag 23.1 kl. 10.30–11.00

Kreativitet och välmående – hur kan utbildningen främja skapande och hur kan skapande främja kunskap?

• Fredag 23.1 kl. 11.00–11.30

Mer än skola – hur föreningsliv och frivillighet stärker ungas lärande och framtidstro. Engagemang, meningsfullhet och lärande för livet.

• Lördag 24.1 kl. 11.00–11.30

Vem vill bli rektor? Så kan rektorer utveckla sin kompetens.

På Educa aktiverar Lärorikt både kropp och hjärna

På Educa-mässan bjuder Lärorikt på kroppsrytmik, pyssel och godbitar från sajten. Temat är kropp och kunskap.

Lärorikt, SFV:s webbsajt om pedagogik och lärande, vill i år uppmärksamma sambandet mellan kropp och hjärna, speciellt när det gäller lärande. Fokus i skolan hamnar ofta på det akademiska, trots att människan är en helhet. Lärorikt utforskar därför hur kroppen bidrar till lärande.

Det kan ni läsa om i det allra första *Lärorikt-magasinet* någonsin, en utvald samling intressanta artiklar från de senaste temahelheterna som publicerats på Lärorikt.

Det blir också ett rytmiskt pausmellanmål. Under **Marina Lindholms** ledning utmanas besökarna att öva koncentration och motorik – det gäller att hålla tungan rätt i mun!

Du får också tänka till samtidigt som du pysslar dig ett Lärorikt-pins.

Och förstås: en chans att möta både dem som står bakom Lärorikt samt skolnätverken Harus och Bravos koordinatörer.

MÖT OSS
PÅ EDUCA!

Kompetensmärken *synliggör lärandet inom föreningarna*

Text Sanna Mandelin ~ Foto Finlands svenska 4H

Har du varit kassör, klubbledare eller haft något annat uppdrag i en förening? Då kan du få ett kompetensmärke – ett digitalt märke som fungerar som ett slags intyg på de kunskaper och färdigheter du fått genom ditt engagemang. Bettina C. Lindfors på Finlands svenska 4H berättar att det här är ett sätt att lyfta fram lärandet genom hela livet.

Den som engagerar sig i föreningar, hobbyverksamhet eller frivilligarbete samlar på sig många värdefulla kompetenser. För att ge både ungdomar och vuxna en möjlighet att visa vad de har lärt sig genom sitt engagemang har man skapat kompetensmärkena. Det finns både nationella märken som handlar om grundläggande arbetslivskompetenser och specifikt finlandssvenska föreningsmärken.

– De ger en möjlighet att synliggöra de kompetenser man fått. Märkena är digitala och internationellt gångbara, och lyfter fram det livslånga och informella lärandet, säger **Bettina C. Lindfors**, utvecklingsansvarig på Finlands svenska 4H.

Syftet är att göra lärandet synligt, oavsett om det sker i klassrummet eller i föreningslivet.

De gemensamma finlandssvenska kompetensmärkena för frivilliguppdrag lanserades 2022. Bakom dem står SFV:s Studiec central, Finlands svenska 4H, Finlands Svenska Ungdomsförbund, Folkhälsans förbund och Finlands Svenska Scouter. På Educa-mässan lyfts märkena fram i en diskussion. Förbunden och Studiec centralen vill öka kännedomen om dem. med syftet att öka kännedomen om dem.

Lindfors ser en positiv utveckling där allt fler inom utbildningsväsendet känner till kompetensmärkena. Studerande kan till exempel få studiepoäng för det validerade lärandet inom en hobby.

– Vi ser en positiv trend när det gäller att förstå hur märkena kan räknas till godo. Det gäller att vi talar samma språk.

Men nyttan med märkena stannar inte vid studierna. De kan också stärka chanserna på arbetsmarknaden, särskilt för unga som söker sitt första sommarjobb.

– Våra 14–17-åringar, som är aktiva som klubbledare, har insett värdet av märkena och visar ett stort intresse för dem. Deras engagemang har gett dem ledarskapsförmåga, ökad självkänsla och nya nätverk. Det kan öppna dörrar till sommarjobb.

Lindfors konstaterar att engagemanget inte bara ligger till grund för kompetensmärkena, utan också rustar unga för livet och för ett aktivt medborgarskap. ■

Nu ordnas Barnens Akademi även på Åland och i Åbo

Text Christine Skogman ~ Foto Sonja Finholm

Under hösten har Barnens Akademi ordnats i huvudstadsregionen och Vasa. För första gången kommer de populära verkstäderna att ordnas även i Åbo och på Åland våren 2026.

Barnens Akademi är naturvetenskapliga verkstäder som riktar sig till nyfikna och kunskapstörstiga barn med intresse för att experimentera. Verkstäderna utgår från olika naturvetenskapliga ämnen och leds av engagerade och kunniga universitetsstuderande. Varje verkstad varar cirka 1 timme och 30 minuter.

Verkstäderna riktar sig till elever i årskurserna 1–3 och 4–6 och handlar om allt från att utforska elektronikens värld och magnetismens krafter till att skapa 3D-modeller och framställa plast av mjölk.

Varje barn får en egen laborationsrock som används under de verkstäder barnet deltar i. Rocken representerar hens roll som ung forskare. Efter varje verkstad får barnet dessutom ett diplom som ett minne och erkännande för att hen deltagit i verkstaden.

Föräldrar och vårdnadshavare kan anmäla sitt barn till verkstäderna via SFV:s webbplats www.sfv.fi/barnensakademi.

Barnens Akademi är ett samarbete mellan SFV och det finlandssvenska LUMA-centret Skolresurs.

På frågor svarar **Annika Norrgård**, norrgard.anni@gmail.com. ■

Barnens akademi

Vad: Naturvetenskapliga verkstäder för barn i lågstadieåldern.

Hur: Barnen får experimentera i riktiga laboratorier under universitetsstuderandes ledning.

Var: Verkstäder ordnas i huvudstadsregionen, Vasa, Åbo och på Åland.

Syfte: Att öka intresset för naturvetenskapliga ämnen.

Arrangör: Svenska folkskolans vänner i samarbete med det finlandssvenska LUMA-centret Skolresurs.

Är du intresserad? På SFV: webbplats www.sfv.fi/barnensakademi kan du läsa mer om verkstäderna och anmäla ditt barn ifall det finns lediga platser.

BEIJARHOLMEN

SFV ger möjlighet till en två månader lång sommarvistelse på Beijarholmen i Barösund, Ingå, för **undervisande personal inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och andra stadiet**. Beijarholmen är ett paradis med fina stränder och mjuka klippor. På holmen finns två välutrustade stugor med kök, matrum, sovrum och var sin bastu. Stället lämpar sig ypperligt för en barnfamilj och den ena byggnaden kan fungera som gäststuga. Vistelsen förutsätter praktiska färdigheter i båthantering och navigation och en båt står till förfogande under hela vistelseperioden. Vistelsen är hyresfri, men stipendiaterna svarar själva för konsumtionskostnaderna.

Två vistelsestipendier på Beijarholmen delas ut. Vistelserna fördelas enligt följande: **15.5–14.7** och **16.7–15.9**.

BISKOPS ARNÖ

SFV:s vistelsestipendium för **författare** gäller en tre veckor lång vistelse på Biskops Arnö vid Mälaren i Bålsta, Sverige. Vistelsen ska ske under perioden april 2026 till mars 2027. SFV bekostar uppehållet samt tur och retur-resan. Stipendiaten kan under vistelseperioden ta del av de aktiviteter som ordnas på Biskops Arnö. Kriterierna för att ansöka om stipendiet är finländskt medborgarskap, skönlitterär verksamhet på svenska och minst en utgiven bok på svenska.

Den sökande ska alltså ha hunnit en bit på vägen i sitt skrivande. I urvalsprocessen betonar vi professionalitet och litterär nivå. Ansökan ska innehålla en tydlig arbetsplan, ett mål och ungefärlig tidtabell.

LILLHOLMEN

Kulturarbetare, bibliotekarier och pedagoger inom fria bildningen kan ansöka om en två månader lång sommarvistelse på Lillholmen i Västanfjärd. Lillholmen är ett idylliskt allmogetorp, naturskönt beläget och med en barnvänlig simstrand och väg ända fram. Huvudbyggnaden består av två rum och kök och en vindsvåning med ett litet sovrum. El och rinnande vatten finns. I den separata bastubyggnaden finns dessutom ett sovrum, idealiskt för gäster. Det finns tillgång till roddbåt och en liten motorbåt. Vistelsen är hyresfri, men stipendiaterna svarar själva för konsumtionskostnaderna.

Två vistelsestipendier på Lillholmen delas ut. Vistelserna fördelas enligt följande: **15.5–14.7** och **16.7–15.9**.

LÄRARE SKRIVER

Kursen Lärare skriver ger dig möjlighet att skriva olika typer av texter med utgångspunkt i dina erfarenheter och din yrkesroll i skolans värld. Genom att göra din röst hörd kan du bidra till en mer nyanserad bild av en yrkeskår som tar ett stort ansvar för lärandet i våra skolor, varje dag. I förlängningen handlar det om att styra beskrivningen av skolans viktiga och samhällsnyttiga roll och påverka utvecklingen i den riktning som du som lärare vill.

Kursen ordnas år 2026 den 22–26 juni på Biskops Arnö i Sverige. På kursen väljer du själv temat och formen för din text: debattartikel, krönika eller kanske en essä. Vi diskuterar saker som berättarteknik, stil, ton och avgränsning, samt läser och analyserar andras texter. Du får också tid att arbeta med din egen text.

Du som söker är yrkesverksam som:

- lärare på förskola
- klasslärare årskurs 1–6
- ämneslärare årskurs 6–9
- lärare på andra stadiet
- speciallärare
- elev- och studiehandledare

Kursen har sammanlagt 15 platser av vilka två är reserverade för SFV:s stipendiater. SFV bekostar kursen och uppehållet inklusive måltider samt resekostnader. Kursen är ett samprojekt mellan Lärarstiftelsen i Sverige och Nordens Folkhögskola Biskops Arnö.

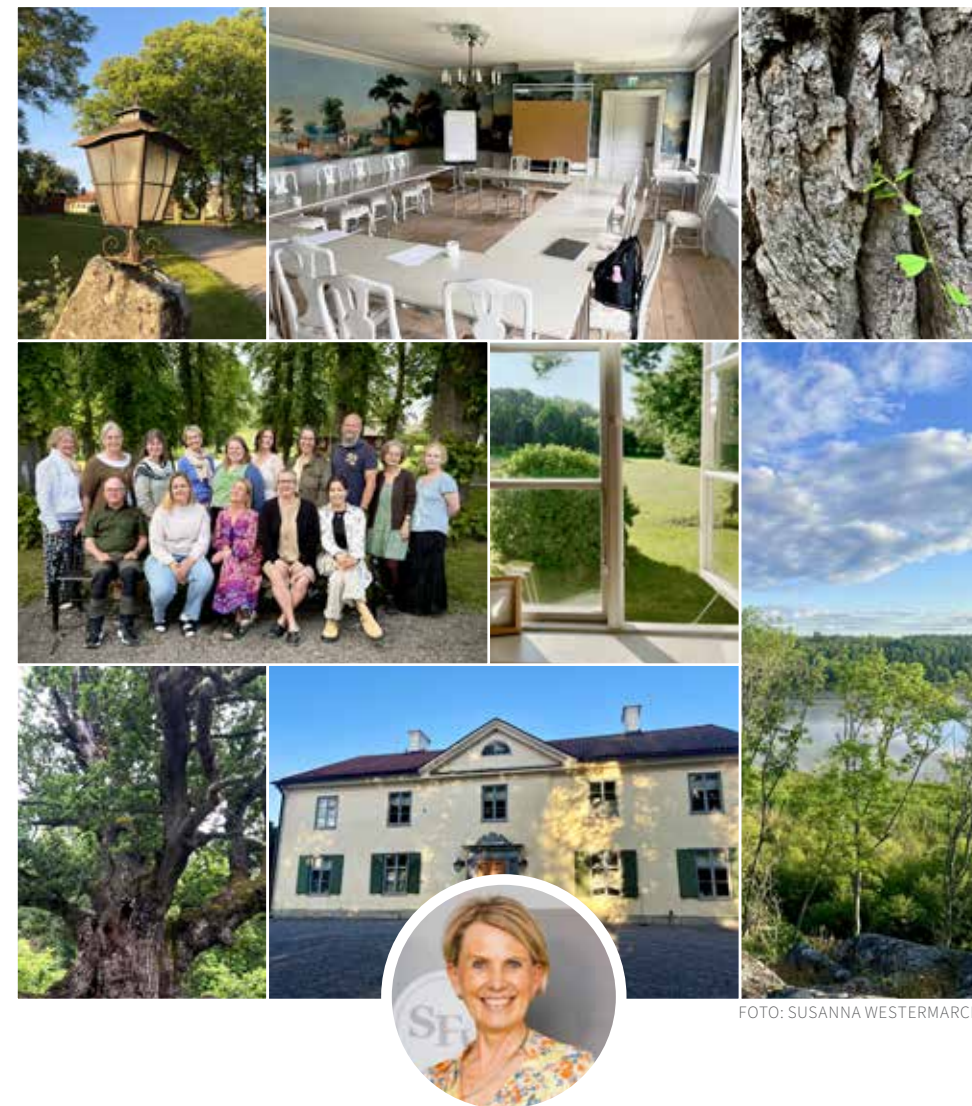

FOTO: SUSANNA WESTERMARCK

En väg tillbaka till skrivandet

På Biskops Arnö möts man av ett tidlöst lugn i en vacker herrgårdsmiljö. Här finns grusgångar, hav av vita pioner och knotiga lindar. I 800 år har människor samlats här och under den sista veckan i juni var det min tur. Inramningen var perfekt för skrivarkursen.

I den pampiga Djäknesalen varvades skrivandet med diskuterande föreläsningar. Vilken texttyp ska du välja för att nå önskad effekt? Kanske en krönika eller en debattartikel? Hur skriver man slagkraftigt? Uppgifter, prat och skratt blandades med nya insikter.

Det blev inspirerande diskussioner och vi bjöd generöst på våra åsikter. Trots olikheter i gruppen var det tydligt att den gemensamma nämnaren var passionen för utbildning och samhällsengagemang.

För mig blev kursen en väg tillbaka till skrivandet. En cirkel som slöts med en stark påminnelse om skrivandets stora betydelse. Vi lärare sitter på första raden parkett, vi ser och hör livet, vi ser trender och resultat av beslutsfattandet i samhället. Och vi ska inte vara tysta.

Susanna Westermarck

Speciallärare, Lagstads skola, Esbo.

Deltog i kursen Lärare skriver sommaren 2025.

STORSAND

Undervisande personal inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och andra stadiet eller kulturarbetare, bibliotekarier och pedagoger inom fria bildningen kan ansöka om en två veckors vistelse i Storsand, Pörkenäs, 10 kilometer från Jakobstads centrum. Storsand har bilväg ända fram. Fritidsbostaden på 42 kvadratmeter har havsutsikt och tillgång till en gemensam barnvänlig strand. I huset finns tre rum och komplett kök samt vardagsrum. En luftvärmepump står för värme och kylning. I tillägg finns ett utekök med kokplattor och en kolgrill samt utebord. I bastubyggnaden på 28 kvadrat finns varmdusch, vedeldad bastu, en mysig bastukammare, och en ute-wc. Sovplatser (inklusive bäddsoffor) för sex personer. Husdjur är inte tillåtna.

Vistelsen har fyra alternativa perioder: **21.6–5.7**, **5.7–19.7**, **19.7–2.8** och **2.8–16.8**.

LÄS
BLOGGAR FRÅN
VISTELSEORTERNA:
biskopsarno.blogg.fi
lillholmen.blogg.fi
beijarholmen.blogg.fi
storsand.blogg.fi

Ansökningstiden för alla stipendier är 1–31.12.2025. Du ansöker på sfv.fi/stipendier.

GRO ska bli en plats där både människor och idéer växer

Text & Foto *Rose-Marie Dahlström*

I slutet av november tystnade rummen i det anrika SFV-huset G18 för en tid. Byggnaden som i två årtionden har varit en viktig samlingsplats för finlandssvenska föreningar ska renoveras och omvandlas till något nytt. Projektchef Niklas Wahlström säger att det inte bara är byggnaden som förnyas – också bildningens betydelse för individer och samhället kommer att omformas.

För Niklas Wahlström handlar bildning inte bara om kunskap, utan också om att utveckla sin omdömesförmåga och om en vilja att göra gott. I den processen ser människor ofta klarare sin egen potential, en insikt han bär med sig från sin tidigare karriär som rektor.

– Under handledningssamtal kunde en elev komma in med lite hopsjunken kropp och blicken i golvet för att sedan gå ut fem centimeter längre och med ögon som uttryckte tänd självtillit och tro på sin egen förmåga. Det där ögonblicket när någon upplever sig växa eller se sin egen potential, det hör till de upplevelser vi vill se på GRO.

GRO, som öppnar sina dörrar hösten 2027, ska bli världens första växelverkstad. Namnet speglar Wahlströms tanke om bildning som något som sker i växelverkan med andra människor. Ingen växer i ensamhet, sammanfattar han.

VÄRDERINGAR I VÄGGARNA. Den stora skillnaden mellan GRO och ett vanligt kontorshotell är att det ska ledas utgående från gemensamma värderingar. Det unika är att skapa en stark samhörighet över organisationsgränser.

– Som rektor brukade jag säga att värderingar inte sitter i läroplanen, de sitter i väggarna. Det kommer att gälla också här, säger Niklas Wahlström.

Väggarna i GRO ska också bära värderingarna. Arkitektbyrån JKMM formar huset för att uppmuntra samarbete via spontana möten, det sker genom öppna ytor och en gemensam lounge för gemensamma kaffepauser.

Det är inte bara rummen på GRO som ska möjliggöra samarbeten utan även delade rutiner. Hyresgästerna på GRO kommer att ha gemensamma måltider ett par gånger i veckan och utbildningar som ska ge utrymme för idéutbyte mellan aktörerna.

– Våra värderingar skapar inte bara en trygg och välkomnande arbetskultur för dem som jobbar på GRO, den sträcker sig också ut till allmänheten genom den verksamhet som aktörerna – ensamma eller tillsammans – står för, säger Wahlström.

MERA ÄN ETT HUS. För att skapa en värdeledd organisation är frågan *vem* minst lika viktig som *vad*. När Wahlström ska förklara för en blivande hyresgäst vad GRO är, sätter han extra vikt vid att öppna upp hur han ser på GRO som en gemenskap.

– Det handlar om en grupp människor, eller aktörer, som känner stark samhörighet, trivs med varandra och upplever att de har ett gemensamt uppdrag som de jobbar mot tillsammans.

Grunden för gemenskapen ligger i tron på att alla människor har lika värde, oavsett status eller ålder.

– Vi vill uppmuntra människor att kliva ut ur sin egen bubbla, möta andra verkligheter och se mångfalden i samhället. Jämlikhet, öppenhet och nyfikenhet – det är de värden vi samlar människor och organisationer kring.

GRO ÄR INTE ETT SFV-HUS. GRO:s värderingar har också format projektets kanske mest ovanliga val: att finansiären SFV väljer att släppa taget och låta de framtida hyresgästerna själva styra huset.

– Som organisation flyttar SFV in i GRO på samma villkor som alla andra. Även om vi äger huset, är det inte vi som styr verksamheten. Vi har heller inga fördelar som andra inte har, säger Wahlström.

GRO ska bli ett hus utan hierarkier. Organisationen kommer att ha några anställda, bland annat en verksamhetsledare, som ansvarar för att driva samarbetet framåt och hålla ihop det praktiska.

För Niklas Wahlström är det viktigt att aktörerna i GRO ska kännas samhörighet. Han säger att tanken är att uppmuntra människor att kliva ur sina bubblor.

” Det handlar om en grupp människor, eller aktörer, som känner stark samhörighet, trivs med varandra och upplever att de har ett gemensamt uppdrag som de jobbar mot tillsammans.

Niklas Wahlström

De hyresgäster som flyttar in får, om de vill, vara med i husets ledningsgrupp, som tillsammans formar husets filosofi och verksamhet. Varje år ska det finnas några teman som husets aktörer tillsammans kan bidra med innehåll till. Det här är ett av de många sätt man vill sporra till nya samarbeten.

OM FLER MÄNNISKOR SER SIN POTENTIAL HAR GRO LYCKATS. Bildning handlar inte bara om att lära sig på teoretiska områden, eller om att utvecklas i det kreativa eller praktiska. Det handlar om att också hitta sig själv, sitt engagemang och en känsla av gemenskap och tillhörighet.

– Skolan handlar ofta om prestationer, om att du är vad du presterar. Det är som om vissa ämnen, särskilt matematiken, nästan får definiera människans värde. Den tanken vill jag utmana, säger Wahlström.

För honom är bildning en motkraft till både prestationshets och polarisering. Det är därför bildningen måste återfå sin plats i samhället.

– Vi lever i en tid där ägande, status och yta ofta får större betydelse än meningsgivande innehåll. Jag ser bildning som en påminnelse om att livet rymmer något större. Om GRO kan bidra till att fler människor växer, hittar sig själva, sin röst och sin plats i världen – då har vi lyckats. ■

GRO

Det här vill GRO jobba för:

- Social gemenskap och delaktighet
- Dialog, öppenhet och ökad tillit
- En öppen och livskraftig finlandssvensk identitet och känsla av samhörighet
- Jämlik tillgång till kunskap och livslångt lärande
- Ökat intresse för och förståelse av bildningens betydelse
- Hög kvalitet och god tillgänglighet av den fria bildningen på svenska i Finland
- Digital kompetens som stärker deltagande och inflytande i samhället

Hon är ivrig över
att få följa hur

GRO växer fram

Text Sanna Mandelin ~ Foto Sebastian Dahlström

Rose-Marie Dahlström började i oktober som GRO:s kommunikatör. Den erfarna journalisten och kommunikatören älskar att utveckla nytt.

Rose-Marie Dahlström har en 15 år lång karriär bakom sig på Yle. Hon har jobbat som journalist, chef för sociala medier på Svenska Yle och expert på strategiavdelningen. Hon har en akademisk bakgrund i filosofi och som bäst håller hon på utbildar sig i business design och innovationsledarskap vid yrkeshögskolan i Lahtis.

I sin nya roll ser hon mest framemot att få vara med och bygga något fint från grunden.

– Jag älskar att utveckla.

Innan hon sökte jobbet kände hon till att GRO är en storsatsning av SFV.

– GRO ska bli det nya G18 där ambitionen är att bygga ett hus där fokus ligger på att skapa möten mellan människor och den vägen nya samarbeten. Så var jag medveten om att GRO väckt en del diskussion i både traditionell media och på sociala medier. Det är naturligt när något så här stort

GRO

händer i Svenskfinland att det väcker diskussion.

Nämn tre saker du är riktigt bra på och som du tror du kommer att ha nytta av i ditt jobb med GRO.

– Jag är bra på att koka ner saker till ett tydligt budskap, något jag lärt mig vid nyhetsdesken på Svenska Yle. Jag är bra på att bygga nätverk och samarbeten mellan människor. Människor är intressanta och jag vill gärna lära mig av andra. Många har råkat ut för att ha fått ett meddelande från en okänd Rose-Marie Dahlström som ber dem på kaffe för att tala om deras jobb. Samtidigt får jag energi av att se hur två människor lär sig något nytt av varandra.

– Ofta handlar kommunikation om

att marknadsföra. För att någon ska läsa din artikel ska du ha en bra bild och en ännu bättre rubrik. Då jag tror på det goda i en idé har jag lätt att sprida budskapet till alla jag tänker att kan gynnas av att få informationen.

När Rose-Marie ska berätta tre saker om sig själv börjar hon med att hon är en mentor.

– Att hjälpa unga vuxna att hitta rätt i arbetslivet, och livet överlag, efter studierna är något jag brinner för. Jag har mentorerat unga via föreningen Suomen Mentorit i flera år. Varje gång någon av mina adepter lyckas, fylls jag av stolthet.

Hon älskar också djur och en av hennes katter har blivit en minikändis på Instagram. Hon och hennes man Sebastian ordnar också två stora sommarfester på sin gård varje år.

– Det är härligt att skapa minnen och dela dem med våra vänner. ■

Födans mångsidiga estetik

Under min studietid skulle vi med Humanistiska föreningen vid Åbo Akademi arrangera en musikfestival. Bollandet av artister och det övriga praktiska gick rätt smärtfritt. Det var först när vi skulle överenskomma kring artisternas matservering som helvetet bröt lös. Musikvetarna ville ha skit och ingenting, medan folkloristerna och lingvisterna önskade mer estetik. Diskussionen tog över tre timmar och utmynnade i att ett nyinstitat krisutskott fick ta itu med frågan.

Författaren och poeten Sylvia Plath skrev mycket om mat, både i diktformat och i sina dagböcker. Plath har uppmålats att endast vara en deprimerad hysterika men i hennes matdagböcker får läsarna se en annan version av henne. Där är Plath en glädjande estetisk hedonist som tar för sig av allt det goda. ”We had our first dinner in the gas oven this last weekend – roast beef, mashed potatoes, peas, raspberries & cream. Such elegance! 11/12/56.”

Det är glädjande och inspirerande att se njutning skriven genom uppmålade matbilder. Som en älskare av det goda har samtidens trend med att göra sig så smal som möjligt genom att inte äta varit beklämmande. Hur stark självkänsla man än har som författare ligger trenderna och det egna utseendet som ett faktum i ett offentligt yrke. När normaliseringen av bantningsmedlen som dämpar hunger gör att den egna pondusfyllda hyddan fångar andras blickfång allt mer, fastnar även den största matälskaren i tankarna kring att sluta äta. På kulturella tillställningar har jag även lagt märke till att det inte heller finns lika mycket pengar kvar att bli påbjuden mat, budgeterna stramas åt där munnen saknar det mest. När samtiden går åt allt mer konservativa tecken syns det således också genom hur maten försvinner ur våra tankar.

Mat är en kulturmarkör och statussymbol likväl som det är en personlig förhållning. När jag fick goda nyheter om att jag mottagit litterärt pris publicerade jag en bild av min vinstmiddag. Det bestod av en makaronirätt, den i folkmun kallade nistipatan, med tillhörande champagneglas. Markörerna med att ha en äcklig makaronitallrik med billig sojakross bredvid statusmarkörernas elitistiska dryck provocerade folk. Hur kan man dricka champagne till trettio cent bekostade makaroner? En poet som införtjänar lågt under medianinkomsten kan det givetvis. För att citera Plaths dagbok: ”We had tea opposite King’s, and a delicious supper of soups, stuffed tomatoes, turkey, lemon mousse & Chablis at a new posh restaurant. We didn’t have enough money for snails and venison, but are going back to eat them if I win any poetry money soon. 2/24/57.”

Utskottet som instiftades under min studietid tog i beaktande alla estetiska förslag utgående från den budget som fanns till förfogande. Det viktigaste kunde alla i utskottet ändå vara på samma linje kring: artisterna skulle få näringsrik och god mat, samt att för ändamålet krävs det en viss mängd pengar. Mat är lika delar näring och värdering, speciellt inom kulturella yrken.

Rosanna Fellman

ESTRADPOET, FÖRFATTARE OCH ÖVERSÄTTARE.

”

När samtiden
går åt allt mer
konservativa tecken
syns det således
också genom hur
maten försvinner
ur våra tankar.

Åsa Wikforss varnar:

BILDNINGENS FIENDER

tar stort utrymme just nu

– Det som oroar mig mest är att unga tappar förmågan att läsa komplexa texter. Det säger Åsa Wikforss, professor i teoretisk filosofi och ledamot av Svenska Akademien. I en tid präglad av AI och desinformation slår hon ett slag för traditionell bildning, bibliotek och elevernas rätt till läroböcker.

Text Sanna Mandelin ~ Foto Frida Lönnroos

På Helsingfors bokmässa, omgiven av skolelever och bokdiskussioner, berättar akademiledamoten och professorn Åsa Wikforss om sin största oro.

– Det som oroar mig mest är att unga tappar förmågan att läsa fördjupande texter. Om man inte läser tillräckligt kan man inte läsa svårare texter. Det blir en ond cirkel.

För att upprätthålla bildning krävs enligt henne såväl skönlitteratur, sakprosa som hyfsat avancerade tidningstexter.

– Att läsandet kommer att ersättas helt av filmer och av bilder skrämmar mig. Då kommer vi att tappa vår bildning och förmåga att föra komplexa resonemang.

BILDNINGEN BEFRIAR. Vi börjar, som sig bör med en professor i teoretisk filosofi som forskat i språkfilosofi, bland

mycket annat, med att diskutera själva begreppet bildning.

– Bildningsbegreppet har två dimensioner: det ena är en personlig frigörande kraft och det andra är bildningens roll som vårt gemensamma sätt att förstå och hantera världen.

Åsa Wikforss har ett personligt förhållande till den första dimensionen av bildning:

– I min skola i Göteborg fanns det inte många som läste böcker. Jag kände mig ensam och utanför. Läsandet och de världar som öppnades när jag läste var oerhört befriande.

SVÅRARE ATT BLI BILDAD NU. Att bli bildad i dag är svårare än tidigare, det är Åsa Wikforss övertygad om.

– Vår uppmärksamhet koloniserar av en stadig ström av innehåll, som ofta är bilder och filmer. Dessutom är mycket av informationen som når oss opålitlig.

Den felaktiga informationen, menar Wikforss, gör att vi inte blir bildade, utan desinformerade och lurade.

Det finns enligt henne inga genvägar till genuin bildning. Men det är inte bara tekniken det handlar om, att läsa digitalt kan gå bra.

– Men det är svårare att få det mentala utrymmet att verkligen gå in i en text och ta till sig komplexa resonemang. Världen och samhället är komplicerade – det kan man inte förstå i några sekunders snuttar på Tiktok.

LÄTTARE ATT SKAPA PROPAGANDA Att generativ AI nu blivit en del av vardagen gör att den här utvecklingen bara accelererar.

– Dels producerar den rent skräp som tar över vår uppmärksamhet, dels skapar den sådant som är ren propaganda. Man behöver ingen trollfabrik längre. →

Kan AI hjälpa folk i allmänhet? Det beror enligt Wikforss på hurdant redskap det blir. AI kan vara ett stöd för att undersöka saker, men bara om man vet hur man ska använda det. Risken är att vi använder AI i stället för våra egna förmågor.

– Jag blir tokig varje gång jag öppnar en forskningsartikel nu så står det längst uppe: ”Det här är en lång artikel. Vill du att vi ska sammanfatta den åt dig?” Nej, det vill jag inte. Jag vill läsa den själv.

Liksom många andra lärare och universitetslärare grubblar hon över risken att eleverna och studerandena använder AI för att skriva – och i samma veva tappar förmågan att själva formulera sig i skrift.

”

Rösträtt är meningslöst om man inte har någon kunskap om samhället och politiken. Därför är bildningen kopplad till vår politiska makt.

Åsa Wikforss

DE FLESTA VILL VARA BILDADE. Den populistiska retorik som förlöjligar bildning är enligt Wikforss skadlig, men de flesta vill trots allt bli bildade.

Hon lyfter de två olika bildningsbegreppen: den så kallade finbildningen, där man ska konsumera en viss typ av kultur, och folkbildningsbegreppet.

– Folkbildning är mycket bredare. Från början var tanken att kunskap skulle vara tillgänglig för alla, inte förunnad vissa grupper. Ser man på folkbildningen i början var den inte något snobbigt. Den hade en frigörande kraft för individen och den hade dimensionen av att om vi ska bygga ett samhälle tillsammans, så behöver vi vara bildade.

Wikforss talar om de svenska kvinnorättsaktivisterna från tidiga 1900-talet som började utbilda kvinnor så fort de fick rösträtt.

– Rösträtt är meningslöst om man inte har någon kunskap om samhället och politiken. Därför är bildningen kopplad till vår politiska makt.

På Helsingfors bokmässas deltog Åsa Wikforss i samtalet Bildningens nya berättelse – kunskap för demokrati tillsammans med Frank Johansson, verksamhetsledare för Amnesty International i Finland. Samtalet modererades av SFV:s styrelseordförande Wivan Nygård Fagerudd.

HYLLAR DEMOKRATIN. När vi kommer in på ämnet demokrati och bildning tänder Åsa Wikforss till. Hon understryker att vi måste bli väldigt mycket bättre på att försvara demokratin som system.

– Cirka 20 procent av de unga svenska männen tycker att ett auktoritärt system skulle vara bra. Men vad vet de om hur det skulle vara att leva i ett auktoritärt samhälle? Skolan måste prata mer om demokratins fördelar.

Enligt henne är det farligt att tro att demokratin klarar sig själv. Den måste försvaras och vi måste sluta vara rädda för att säga att demokratin är det bästa systemet vi har.

Wikforss brinner också för kampen mot desinformation.

– Det finns så mycket antidemokratisk propaganda. Särskilt ungdomarna är utsatta. På till exempel spelplattformarna finns det många högerextrema aktörer som försöker radikalisera dem. De är helt skyddslösa.

Hon tror inte att det räcker med insatser som når individerna, utan det krävs lagstiftning. EU:s Digital Services Act är en början, men möter starkt motstånd från de amerikanska techjättarna. Till exempel borde man kräva ökad transparens av techbolagen.

BÖCKER, BIBLIOTEK OCH KULTUR. Som individ är det lätt att känna maktlöshet inför de snabba förändringarna och den globala situationen. Men Åsa Wikforss säger att man som förälder kan göra mycket: läsa för barnen, besök bibliotek, gå på museer och kulturevenemang. – Läsa för barnen kan man göra länge, långt efter att de lärt sig läsa själva. Jag läste för mina barn tills de var 13–14 år. Det var en gemensam upplevelse och vi kunde läsa mer avancerad litteratur än de klarade själva.

Hon talar passionerat för skolböcker i stället för att eleverna ska leta egna källor.

– Eleverna har inte den kunskap som krävs för att hitta bra källor och då hamnar de lätt fel. Om man vill att eleverna ska välja källor så måste man ge dem en lista på källor som man själv vet är på rätt nivå och har gott språk och låta dem

”

Läsandet och de världar som öppnades när jag läste var oerhört befriande.

Åsa Wikforss

Vi måste bli mycket bättre på att försvara demokratin, tycker professor Åsa Wikforss. Enligt henne ska vi säga rakt ut att demokratin är det bästa styrelseskicket. Det är inget vi ska vara rädda för.

”

Jag tror på en lite mer traditionell katederundervisning. Åsa Wikforss

välja därifrån. Jag tror att man måste guida mycket mer än vad svensk skola har velat göra.

Hon säger att lärarna har den rätta kunskapen och kan hjälpa eleverna att hitta fram.

– För att själv kunna söka kunskap måste man redan ha kunskap. Den ekvationen kan man inte lösa på något annat sätt än att börja med att förmedla kunskap, sedan kan man börja söka kunskap. Jag tror på en lite mer traditionell katederundervisning.

MED POESIN SOM VAPEN. Men Åsa Wikforss är ingen domedagsprofet, och hon ser hopp i att det är många som nu tar upp frågan om sviktande läsförmåga. I Sverige är det aktörer inom såväl folkbildning, politik som kultur som vill göra något. En av de aktörerna är Svenska

Akademien, där hon själv sitter på stol nummer 7.

– Vi har tagit för givet att folk kan läsa och har delat ut pris och stipendier till den smala litteraturen. Men nu har vi ju insett att det inte är något man kan ta för givet, så vi gör många läsfrämjande insatser.

Svenska Akademien har bland annat delat ut poesiböcker både till förskolor och lågklasser, och en ny antologi är på gång för grundskolans högre klasser. I Finland distribuerade SFV de här poesiböckerna, *En bro av poesi* och *Tid för poesi*, till intresserade skolor.

– Många kulturinstitutioner inser att vi måste vara lite mer aktiva. Vi kan inte ta för givet att de här förmågorna alltid kommer att finnas där. Vi måste ta större utrymme, för bildningens fiender tar stort utrymme just nu. ■

Filosof som debatterar aktivt

- Åsa Wikforss föddes 1961 i Göteborg.
- Började studera filosofi 1982. Doktorerade 1996 vid Columbia University i New York.
- Utnämndes till professor i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet 2008.
- Har lett ett stort tvärvetenskapligt projekt för att undersöka kunskapsresistens, dess natur och orsaker.
- Valdes in i Svenska Akademien 2019 och har stol nummer 7.
- Deltar flitigt i den populärvetenskapliga debatten och gästar radio- och tv-program.
- Har gett ut populärvetenskapliga böcker:
 - *Alternativa fakta – om kunskapen och dess fiender* (2017)
 - *Därför demokrati: Om kunskapen och folkstyret* (2021)
 - *Filosofiska klarlägganden – i en grumlig tid* (2023)
- Tillsammans med professorn i kognitiv neurovetenskap **Torkel Klingenberg** kommer hon snart ut med boken *Varför lära? Meningen med mänsklig kunskap i AI-tider*.

Salma Alshar, Nada Ahmed och Afifa Mahammed satsar på goda vitsord i svenska i studentskrivningarna våren 2026.

Unga med invandrarbakgrund behöver också svenskan

Text & Foto Pia Iisaho

Allt fler skolelever i Finland har invandrarbakgrund, men långt ifrån alla får möjlighet att lära sig svenska. Föreningen NordicSom arbetar för att ändra på det och ge fler unga tillgång till ett språk som kan stärka både deras framtid och deras delaktighet i samhället.

Vid NordicSoms informations-tillfälle om en prepkurs i svenska för abiturienter sitter ett drygt tiotal ungdomar runt ett bord. De är blyga för att tala svenska, men förstår det mesta som sägs.

– Vi vill hjälpa de här eleverna att klara studentskrivningarna och ge dem bredare möjligheter i framtiden. Skolan har inte alltid tillräckligt med resurser för att stödja elever med invandrarbakgrund i svenskan, säger **Ahmed Hassan**, verksamhetsledare för NordicSom rf.

Föreningen riktar sig främst till unga i andra generationen, det vill säga barn till invandrade föräldrar, som ofta redan talar finska men sällan får chans att bli verkligt flerspråkiga.

– Den första generationen har ofta redan förlorat chansen, men vi vill inte att deras barn och barnbarn ska gå miste om möjligheten, säger Hassan.

För honom är språket också en fråga om rättvisa.

– Det är ytterst viktigt att alla har rätt att lära sig svenska och ta del av de möj-

ligheter som språket för med sig. Det är en jämlikhetsfråga.

SVENSKAN ÖPPNADE DÖRRAR. Ahmed Hassan kom själv till Finland som barn på 1990-talet. Hans mamma beslöt att han skulle få lära sig svenska och placerade honom i Botby grundskola i Helsingfors.

– Det var nog svårt i början, men skolan gav mig möjligheter som jag antagligen hade gått miste om i en helt finsk miljö, säger han.

Han vet att många elever med invandrarbakgrund behöver extra stöd i språkstudierna.

– Ibland kan också finskan kännas svår, och familjen förstår kanske inte värdet av flerspråkighet. Lärarna vet inte heller alltid hur de ska stödja elever med

invandrarbakgrund i svenskinläringen, säger Hassan.

SPRÅKAMBASSADÖRERNA VÄCKER INTRESSE. Merveille Habiyakare, en av NordicSoms språkambassadörer, har vuxit upp i en svenskspråkig miljö. Familjen bodde i Närpes och barnen gick i svensk skola. Hon besöker finska skolor för att inspirera unga att satsa på svenska.

– Vi fungerar som förebilder. Eleverna ser att det är möjligt för en invandrare att lära sig svenska, säger hon.

Mottagandet i skolorna har varit positivt, och språkambassadörerna bjuds ofta in på återbesök.

– De flesta blir överraskade. Det blir ofta helt tyst när jag börjar tala. Om någon inte förstår, översätter jag till finska. Men jag märker att intresset finns där, det behöver bara väckas.

Ambassadörerna berättar om den praktiska nyttan med svenskan. Om studier på svenska, utbildning i Sverige och de språkkrav som finns inom den offentliga sektorn.

– När vi berättar hur mycket man kan vinna på att kunna svenska, är det inte bara elever med invandrarbakgrund som vaknar till, utan också många andra, säger hon.

De visar också att det finns många sätt att lära sig språket: genom värnplikt på svenska, svensk musik, barnvaktande i svenska familjer eller folkhögskolestudier.

SKOLAN LYCKAS INTE MOTIVERA Hassan påminner om att många elever med invandrarbakgrund får befrielse från svenskundervisningen.

– Det är problematiskt. Vi vill nå både lärare och elever med budskapet om hur viktiga språkkunskaperna är. Om eleverna visste vilka fördelar svenskan ger, skulle färre vilja bli befriade, säger han.

Gymnasieeleverna på NordicSoms informationstillfälle går i andra årskursen. De upplever inte att invandrarbakgrunden påverkar motivationen

särskilt mycket, men menar att skolan sällan lyfter fram den praktiska nyttan med språket.

– Alla förstår varför engelska behövs, men inte svenska. Vi lär oss grammatik och ordförråd, men nästan aldrig varför språket är viktigt, säger **Nada Ahmed**.

– Skolorna borde betona nyttan med svenskan, till exempel i studier och arbetsliv. Det skulle säkert motivera fler, säger **Afifa Mahammed**.

”

Vi fungerar som förebilder. Eleverna ser att det är möjligt för en invandrare att lära sig svenska.

Merveille Habiyakare

KLART VI JOBBAR FÖR SVENSKAN. Afifa Mahammed och Nada Ahmed studerar vid Helsingin luonnontiedelukio, **Salma Alshar** vid Helsingin kielilukio. De har höga ambitioner och ser svenskan som en nyckel till framtiden.

– Svenskan gynnar oss, så varför skulle vi då inte jobba för den? undrar Mahammed.

När motivationen finns går inläringen mycket lättare, anser de.

– Jag tycker svenska är ganska lätt att lära sig. Jag läser också tyska, och jämfört med tyskan är svenska enkelt, säger Alshar.

Afifa Mahammed planerar redan för framtiden.

– Jag vill bli tjänsteman eller kanske läkare. Jag vill ta vara på chansen att lära mig svenska ordentligt, säger hon.

VÄXANDE MÅLGRUPP. Antalet elever med invandrarbakgrund ökar, och därför ser NordicSom sitt arbete som allt viktigare. Nästa steg blir att rekrytera fler språkambassadörer.

– Vi ordnar också seminarier för invandrarföräldrar där vi betonar svenskans

betydelse och vi jobbar med läxhjälp på svenska. Våra uppgifter blir ännu viktigare i framtiden, säger Hassan.

Runt bordet skrattar eleverna när framtiden kommer på tal.

– Målet är förstås L, men vi får se hur realistiskt det är, säger de. ■

Ahmed Hassan och Merveille Habiyakare berättar att NordicSom också arbetar för att fler ska kunna integreras på svenska i Finland.

Med hjälp av Vännerna

Språkstöd och läxhjälp i svenska

SFV:s mål: Jämlikhet i utbildningen

Beviljat ändamål: Språkstöd och läxhjälp i svenska, samt utbildning av språkambassadörer som motiverar och inspirerar elever med invandrarbakgrund att lära sig svenska.

Bidragsmottagare: Nordiska Somaliska Föreningen rf (Nordicsom)

Beviljat belopp: 5 000 euro

Tidsperiod: 01.01.2025–31.12.2025

Förväntat resultat: Projektet syftar till att förbättra språktillgången, inspirera eleverna att lära sig svenska och skapa mötesplatser som stärker integrationen och ökar jämlikheten.

Arbetslivet törstar efter bildade människor

– bildning kan inte ersättas av AI

Text Sebastian Dahlström ~ Foto Margareta Sandebäck och Cata Portin

Bildning är den pusselbit som är förbehållen oss människor i ett arbetsliv som i allt högre grad tar hjälp av artificiell intelligens och särskilt generativ AI. Dagens och morgondagens arbetsmarknad efterlyser empati och bred reflektionsförmåga – men trenden i samhället går åt motsatt håll.

Bildning och demokrati hör oupplösligt samman. Klas-sisk bildning lär oss tänka brett, förstå djupt och känna empati – mänskliga förmågor som AI inte kan ersätta och som blir allt vikti-gare i framtidens arbetsliv.

Samtidigt vänder många bildningen ryggen. Konspirationsteorier frodas, läs-förmågan sjunker och snabba dopamin-kickar ersätter djup eftertanke.

– Bevismaterialet är tungt just nu. Egentligen är det inte förvånande att Putin och Trump blir omvalda. De är båda sprungna ur system där människor har förlorat förmågan att skilja sanning från lögn.

Det säger **Roleff Kråkström**, vd för Moomin Characters. Han ser en stark korrelation mellan bildning och demo-kрати.

SVÅRT URSKILJA SANNINGEN

– Människors språk förfaller i hisnande takt eftersom vi inte läser lika mycket som förr. I vår digitala kommunikation uttrycker vi oss kortfattat och tar hjälp av emoji-er. När språkkunskaperna bris-ter blir det svårare att urskilja vad som är sant och vad som är falskt.

Enligt Roleff Kråkström innebär förlus-ten av språket att vi förlorar kontakten till våra känslor. Orden är som en fog-massa – de binder oss till vårt inre. Utan språk är det svårt att känna empati.

– Människor som saknar förmåga att uttrycka sina egna känslor – eller att förstå andras känslor, drömmar och önsk-ningar – riskerar att bli väldigt grymma.

”

I rekryteringsprocesser är bildning den viktigaste egenskapen vi letar efter.

Roleff Kråkström

SPRÅKLIGT FÖRFALL SYNS. Roleff Kråkström framhåller att bildningens betydelse inom näringslivet blir tydlig eftersom de flesta jobb i grunden handlar om människor. I en global värld blir kul-turell förståelse och förmågan att sam-spela med andra viktigare än någonsin.

Som företag är Moomin Characters i särskilt hög grad beroende av bred bild-ning hos sina anställda. Hit hör ett fint och nyanserat språk och förmåga att skapa narrativ och skönhet.

– I rekryteringsprocesser är bildning den viktigaste egenskapen vi letar efter. Tidigare samarbetade vi med rekry-teringsbyråer, men jag insåg att de inte förstod vad vi sökte. Därför har vi under senare år i huvudsak skött rekryteringen på egen hand.

Roleff Kråkström säger att Moomin Characters hittills lyckats hitta personal med ett naturligt intresse för konst och litteratur.

– Men på andra håll på arbetsmark-naden märks det språkliga förfallet tyd-ligt. Många av de företag vi samarbetar med klarar inte ens av att formulera en enkel reklamtext. Att påtala den bris-tande bildningen på den finländska arbetsmarknaden är inte ett sätt att göra sig populär – men den är något jag är all-varligt orolig för.

KONST OCH KUNSKAP GÅR HAND I

HAND. Till skillnad från många andra universitet får konsten stor plats på Handelshögskolan i Stockholm – i korridorer, föreläsningssalar och gemen-samma utrymmen. Målningar, skulp-turer, fotografier och videokonst präglar hela campus. Många av rummen har planerats i samarbete med konstnärer.

Handelshögskolan är unik i världen eftersom konsten får stor plats i klassrummen. Den är ständigt närvarande och manar till aktiv reflektion – men är samtidigt utformad så att den inte stjälar fokus från undervisningen, säger rektor Lars Strannegård.

– Vi tror starkt på att konsten talar till våra sinnen och får oss att känna, tänka och uppleva nya saker. En utbild-ningsinstitutions grunduppgift är att få människor att växa, reflektera och känna.

Det säger **Lars Strannegård**, rektor för Handelshögskolan. Enligt honom har utbildningsinstitutioner som enbart fokuserar på kunskapsproduktion blivit föråldrade – något som gäller de flesta lärosätena i Norden. Relevant utbild-ning måste, utöver kunskap, lägga vikt vid empati och omdömesförmåga, alltså det som AI saknar.

– Näringslivet efterlyser empati, för-måga att förstå andra människor och att kunna se saker ur olika perspektiv. Inom samhällets ledarskapspositioner krävs god kommunikationsförmåga och omdöme nog att fatta välgrundade beslut. Att helt överlåta beslutsfattandet till AI är livsfarligt.

”

En utbildningsinstitutions grunduppgift är att få människor att växa, reflektera och känna.

Lars Strannegård

KURVORNA PEKAR UPPÅT. Det har nu gått ett decennium sedan Handelshög-skolan i Stockholm inledde sin satsning på bildning, som utöver visuell konst också innefattar idrott, filosofistudier, musik och skönlitterära läsecirklar. Kur-vorna pekar uppåt i allt som går att kvan-tifiera, som söktryck, hur studerandena upplever studierna och vilka jobb de får efter examen.

Som privat högskola är Handelshög-skolan beroende av privat finansiering, vilket ställer krav på att vara extra lyhörd

för näringslivets behov. Sedan reformen har donationerna ökat, både från privat och offentligt håll. Det visar att sats-ningen på klassisk bildning uppskattas i näringslivet och på arbetsmarknaden i stort.

– Det är svårt att säga vad ett konstverk betyder i termer av karriärvägar. En hur mycket bättre människa blir man efter ett besök på Kiasma? Det är svårt att mäta. Men vi vet att studenter söker sig till oss för att vi erbjuder en utbildning med bredd. Vi ser att deras valmöjlighe-ter efter examen är stora. Vi är överty-gade om att det vi gör har stor betydelse, säger Lars Strannegård.

MER LYHÖRDHET KRÄVS. Så varför gör inte alla som Handelshögskolan i Stock-holm? Rektor Lars Strannegård säger att orsakerna är flera.

– Vi lyssnar väldigt noga på vad som efterlyses när vi utbildar människor för ➔

Moomin Characters stödjer i vissa fall förlag och kulturevenemang utan att sträva efter vinst. Enligt vd Roleff Kråkström kräver liknande satsningar ett ömsesidigt närmande – både kultursektorn och näringslivet behöver vara beredda på att göra eftergifter.

ledande positioner. Att satsa stort på bildning och kultur är vår tolkning av hur efterfrågan ser ut. Jag tror inte att alla lärosäten lika systematiskt lyssnar och snabbt reagerar på behoven på arbetsmarknaden, säger Strannegård.

Roleff Kråkström vid Moomin Characters framhåller också att de flesta universiteten i Norden inte fullt har förstått bildningens betydelse på dagens arbetsmarknad. Många hänger kvar i it-boomens kölvatten, när Norden etablerade sig som en hub för teknologi.

”

Man skapade en illusion av att humanismens tid var över.

Roleff Kråkström

– Det som då skedde i högskolevärlden var i praktiken en kupp. En ny generation förståsigpåare öronmärkte professurer och resurser, och bedrev en kraftfull, ensidig lobbyverksamhet mot naturvetenskap och matematik – bort från humaniora. Man skapade en illusion

av att humanismens tid var över, säger Kråkström.

LÄS I SKOLAN! Hur vänder vi då trenden så att fler inser bildningens betydelse? Roleff Kråkström säger att det är svårt i ett samhällsklimat där ett fåtal jättar styr underhållningsbranschen och effektivt tränger undan mindre aktörer, även public service. Samtidigt behöver också kulturvärlden rannsaka sig själv.

– Jag anser att kulturbranschen också gjort sig lätt att tycka illa om. Den upplevs ofta som sluten och exkluderande. Kulturlivet borde bli bättre på att skapa kontakter till näringslivet, och förstå att det inte är någon mänsklig rättighet att arbeta med kultur utan kontakt till sina finansiärer.

Roleff Kråkström efterlyser nu kraftåtgärder för att rädda den inhemska litteraturen på båda språken – och det gör man bäst genom att skapa ett förhållande till läsning tidigt i livet.

– Obligatorisk läsning av längre prosatexter i skolan är av största vikt. Vi kan inte enbart växa upp som konsumenter – vi måste också bli medborgare och för det krävs att vi förstår vad som sägs i det samhälle som omger oss. ■

Roleff Kråkström

- Roleff Kråkström är vd för Moomin Characters och agenturen Rights & Brands. Han sitter med i flera styrelser och har gjort en lång karriär inom förlagsbranschen.
- ”Bildning för mig betyder en bred och djup fostran i många ämnen. Utbildning är en del av det, men bildning är bredare. Utbildningen har ofta ett syfte – bildningen är ett självändamål. Utbildning skaffar du för att få ett yrke, bildning för att det är ett måste.”

Lars Strannegård

- Lars Strannegård är professor i företags ekonomi och rektor för Handelshögskolan i Stockholm. Han har även läst konstvetenskap under studietiden.
- Handelshögskolan i Stockholm sammanfattar sin målsättning i akronymen FREE, som står för fakta- och vetenskapsbaserad, reflekterande och självmedveten, empatisk och kulturellt känslig, samt entreprenöriell och ansvarstagande.
- Både studerande och arbetslivet har reagerat positivt på satsningen på bildning. Här kan du läsa mera: <https://www.hhs.se/sv/om-oss/educational-mission-free/>
- ”I och med den industriella revolutionen var det maskinerna som tog över människors manuella arbete. Nu är vi inne i en ny revolution där det intellektuella arbetet tas över av maskiner. Men det som maskinerna inte behärskar är medvetenhet, omdömesförmåga, pålitlighet och empati. Därför måste vi människor träna upp de här förmågorna.”

När bildningen försvann

Turbuulens? Jag måste ha hört fel. Men sedan säger nyhetsuppläsaren det på nytt: ”turbuulens”. Och det händer allt oftare, att man hoppar till över obegripliga uttal av helt vanliga ord. Som hoovrett, i stället för hovrätt, alltså hååvrett. Vet redaktören alls vad ordet syftar på, eller innebörden i hov och hov, alltså hååv och hoov? Och häromdagen, i ett annars trevligt program på Yle Arenan om klarinettisten och kompositören Bernhard Crusell, där den välartikulerade kvinnliga redaktören uttalade alla årtal, som Crusells födelseår, inte sjuttonhundrasjuttiofem utan tusensjuhundrasjuttiofem! Och det upprepades vid alla årtal som nämndes. Vi satt som fågelholkar.

Färska exempel på den snabba avvecklingen av det vi kallat bildning. De förstnämnda visar hur också välutbildade redaktörer i dag har pinsamt stora luckor i både kunskaper och ordförråd. Och att man bygger upp allt sitt vetande av lösa fragment man snappar upp på nätet. Att uttalet samtidigt blir alltmer angliserat är väl det minst irriterande, och inget nytt. Tidigare var det ju franska och tyska.

Men det sista exemplet är mer oroande – ifall jag har rätt i att Yle här har experimenterat med AI. För jag antar att rösten var AI-genererad, och ännu inte lärt sig att uttala årtalen. Den behagliga rösten verkade bekant, och av några nyanser att döma av österbottnisk härkomst. Man har tydligen använt hennes röst och sätt att tala som bas för robotversionen. Att talet flöt helt jämnt, utan harklingar och andra pauser, var också ett tecken på att det inte var en levande röst.

”Ingenting har försämrat min livskvalitet så mycket som datoriseringen”, skriver Ulla-Lena Lundberg i sin nya bok *Saker som gör det lättare att dö*. En samling korta essäer där hon med lika delar ilska, sorg och sarkastisk humor tar tempen på världen, och kontrasterar det mot allt det hon i sin ungdom och sitt liv har kämpat för. Ett centralt tema är den alltmer sofistikerade teknologins sätt att avhumanisera oss, med den nya AI som det ultimata verktyget.

Jag antar att många upplever Lundbergs kritik som både överdriven och ofruktbar, men jag har inga svårigheter att förstå den oro med vilken hon tecknar bilden av ett samhälle där vi frivilligt avhänder oss det mesta av det vi förknippat med demokrati och bildning. Och den sorg och frustration hon känner över att inte någonstans hitta en kurs i hur man bäst och effektivast saboterar AI. Den som kan hennes tidigare böcker förstår djupet i bokens två sista meningar: ”Här slutar nu ett livslångt förhållande. Livslångt lärande, hur kunde du svika mig så?”

Thomas Rosenberg

ÄR SKRIFTSTÄLLARE OCH PUBLICIST, MED FRÅGOR GÄLLANDE FINLANDS-SVENSKHET OCH KULTUR SOM SPECIALITET.

”

Man bygger upp allt sitt vetande av lösa fragment man snappar upp på nätet.

FOLKHÖGSKOLAN

*spräcker bubblor – här möts
många slags människor*

På Västra Nylands folkhögskola möts människor i olika åldrar, med olika intressen och bakgrunder, i en tvärvetenskaplig miljö. Den fria bildningen står som motvikt till den press som många unga känner i dag. På folkhögskolan finns tid att skapa, diskutera och prova nytt i egen takt. För många blir året en nystart och en möjlighet att hitta sig själv.

Text & Foto Sebastian Dahlström

Klassrummet andas konst. Penslar och färgpytsar står uppradade på hyllor och bordsytor, i hörnet finns ett ljusbord. På väggarna hänger fjolårs-elevernas konstverk som en hälsning till de nya studerandena som har inlett höstterminen.

Borden i klassrummet står i ett U. Läraren **Adam Detre** har satt sig mitt emot en elev för att ge personlig feedback. I mitten av U:et flyttar han sin stol från elev till elev.

– Jag står sällan vid tavlan. Oftast ger jag individuell undervisning till alla 15 elever i klassen. Det är utmanande, men roligt.

Trots att gruppdynamiken i klassen växlar från år till år följer Adam Detre alltid samma grundprincip: att odla en varm och mjuk atmosfär i klassrummet.

– Den känslan reflekteras tillbaka från eleverna. Jag har exempelvis aldrig sett några tecken på mobbning här på Västra Nylands folkhögskola (VNF).

LÄTT ATT MÖTAS. Den konstnärliga linjen Create vid VNF är uppdelad i två grupper: de yngre läropliktiga – som kommer hit efter grundskolan – och de äldre som redan slutfört andra stadiet

utbildning. Adam Detre leder linjen för läropliktiga, och i dag står serieteckning på schemat.

Serafina Fogelholm har skapat en karaktär för sin serie. Hon arbetar nu med en bildsekvens som beskriver hur seriefigurens klänning rör sig mellan rutorna. Hon stortrivs på VNF.

– Skolor kan i allmänhet bli lite ensidiga. Ungdomar följer samma mode och betar sig på samma sätt. Men här får man träffa många olika slags människor, och därför tycker jag att det är en väldigt fin skola.

Serafina Fogelholm får medhåll av klasskompisen **Ida Ollikainen**.

– Trots att det finns väldigt olika människor, med olika intressen, är det lätt att mötas och prata med varandra här på VNF.

TANKEN OM EN SMÄLTDEGEL LEVER. Vi lämnar Adam Detres kreativa klassrum för en stund. På väg mot rektorskansliet passerar vi föreläsningssalar med fyndiga namn: Luxrum, Futurum och Cerebrum.

Utanför sällskapsrummet Andrum ligger skolans “mysgrop” – en soffgrupp som är nedsänkt i golvet där studerandena ofta samlas under pauserna.

Idén om folkhögskolan som en smältdegel lever kvar. Elever möter människor i olika åldrar, med olika intressen. Men den bilden är inte lika stark som för 20 år sedan, säger rektor **Henrik Grönroos**.

Under de senaste årtiondena har den fria bildningen allt mer börjat likna den formella utbildningen. För folkhögskolorna betyder det större krav på dokumentation och tydligare kursplaner, för eleverna mer fokuserade studier. Trots att vitsord saknas ställer studerandena högre krav på sig själva och på undervisningen.

– Väljer man att studera ett år på en konstlinje så vill man verkligen ha valuta för pengarna och lära sig något. ➔

1.

2.

3.

4.

5.

1. ”Västra Nylands folkhögskola är en unik plats. Vi odlar en varm och mjuk atmosfär som genomsyrar hela skolan”, säger Adam Detre. 2. Jerry Jansson studerar på VNF:s teknologi- och robotiklinje och övervakar processen när 3D-printern skriver ut en schackpjäs som han har formgivit. 3. Det är en stor rikedom att skolans elever kommer från olika livsskeden och har olika intressen, anser prorektor Bodil Westerlund. 4. Folkhögskolan fyller många roller – och elever söker sig hit av olika orsaker. Alla orsaker är lika goda säger rektor Henrik Grönroos, som på bilden poserar med folkhögskolerörelsens danske grundare N.F.S. Grundtvig. 5. Keramiklärare Susan Tronti ställer in en kruka i brännugnen. ...

1. Vuxenstuderandena på Create-linjen har samlats i VNF:s ateljé. På programmet står porträttmålning. 2. I den så kallade ”mysgropen” – en mjuk nedsänkning i skolans golv – samlas eleverna ofta mellan lektionerna för att umgås. Här kan man träffa studerande på andra linjer än den egna. 3. Sylvia Javén och Adam Detre.

Sammanhållningen på VNF är något rektor Henrik Grönroos satsar hårt på. Här hälsar alla på varandra i korridorerna och flera föreläsningar hålls också över linjegränserna.

EN ANDNINGSPAUS. Även fast folkhögskolorna påverkas av vårt hårdare och mer strömlinjeformade samhällsklimat finns mycket av deras roll som en motvikt till allt det här kvar. Fortfarande är de ett andningshål – en chans att ladda kreativa batterier i en allt mer prestationsinriktad tid.

– På folkhögskolor finns utrymme för diskussion och reflektion. Lärare och elever lär känna varandra bra. Det är också lättare att omforma undervisningen så att den passar den individuella gruppen, säger prorektor **Bodil Westerlund**.

Just i flexibiliteten och det lugnare tempot ligger folkhögskolornas trumfkort mot den splittring och de filterbubblor som många upplever i dag.

– Här möts folk med olika intressen nästan automatiskt. För många som kommer hit från andra håll kan folkhögskoleåret vara en omstart, en ny chans att definiera sig själv. Kommer man från en liten ort har man kanske rört sig i samma

Sanna Rautavirta, Serafina Fogelholm och Ida Ollikainen är nöjda med sitt mellanår på VNF.

bubbla sedan dagis. Här får man börja om och bli den man vill.

Själv undervisar Bodil Westerlund i biologi och kemi. På den linjen är eleverna mycket målinriktade eftersom många är ute efter att höja studentbetygen, för att sedan söka in till en naturvetenskaplig utbildning.

– Samtidigt är det härligt för de här eleverna att få studera naturvetenskap i en miljö där det hänger en massa konst på väggarna. Det ger en motvikt till de egna studierna, och en inblick i en helt annan värld.

FLÖDANDE DAGSLJUS. Vi befinner oss i Västra Nylands folkhögskolas hjärta. I den stora ateljén med dubbel takhöjd flödar dagsljuset in från de högt belägna fönstren. Här håller Create-linjens vuxenstuderande till.

– Förra veckan målade vi landskap, och den här veckan jobbar vi med porträtt. Alla målar någon som är viktig för dem, förklarar läraren **Sylvia Javén**.

I rummet råder tyst koncentration. Det enda som hörs är prasslet av papper och lugna andetag när penslar med akrylfärg möter duken. Lärarna Adam Detre och Sylvia Javén byter några ord och nickar uppmuntrande till studerandena.

På väg tillbaka mot Adams klassrum tar vi en sväng via skolans källare. Här finns många välutrustade utrymmen för olika typer av kreativ verksamhet: en fullskalig fotostudio med tillhörande mörkrum, en silversmedja där städ och hamrar står uppradade, och flera andra rum med olika verktyg – allt från gasbrännare till tryckpressar.

I salen intill Adams klassrum ligger VNF:s keramikstudio. Och även här råder en koncentrerad tystnad, när studerandens lerklumpar förvandlas till konst- och bruksföremål som väntar på sin tur i någon av skolans tre brännugnar.

ATT LÄRA SIG TÄNKA KREATIVT. Så är vi tillbaka i klassrummet där de yngre Create-studerandena arbetar med sina tecknade serier. Flera av eleverna

understryker att de gillar att få jobba med händerna, och låta hjärnan arbeta på ett annat sätt än i grundskolan.

För **Sanna Rautavirta**, som alltid älskat serier, känns det som en dröm att få koncentrera sig fullt på tecknandet under året på VNF.

– För en gångs skull är det tillåtet att teckna i skolan. Här säger inte lärarna att vi ska lägga bort teckningarna och räkna matte i stället, säger Rautavirta skämtsamt.

Uppgifterna på Create-linjen lämnar passligt mycket utrymme för den egna kreativiteten.

– Vi får en basidé som vi sen uppmuntaras att utveckla själva. Då blir man mera kreativ.

MÅNGA UNGA ÄR PRESSADE. Att den kreativa processen är viktigare än slutresultatet är den filosofi som Adam Detre betonar för sina elever. Den lärdomen fick han av sin gamla konstlärare i som barn i London, och den har han burit med sig hela livet.

– Vi lever i en tid när allting måste ha en funktion. Men att vara kreativ har ett värde i sig, och att odla sitt kreativa tänkande kan komma till nytta oberoende vad man sysslar med.

Själv har Adam Detre stor förståelse för den press som många unga upplever i dag. Bland sina elever ser han att vissa är laserfokuserade medan andra vill ta det lugnare. Båda förhållningssätten är bra och det finns tid för misstag och omstarter.

– Jag tror att många unga som väljer att studera ett år på VNF har stor nytta av det. Det kan klargöra saker och stärka både mental hälsa, självförtroende och sociala färdigheter. Många hittar nya vänner här, och en ny version av sig själv.

OLIKA ÅLDERSGRUPPER MÖTS. För eleverna på Create-linjen väntar flera tvärvetenskapliga projekt under året. De jag talar med ser särskilt fram emot samarbetet med VNF:s danslinje.

– När man ritar för sig själv kan det kännas platt. Men när man tecknar någon som rör sig känns det nästan som om bilden också blir levande, säger Ida Ollikainen.

Trots att höstterminen precis har startat har eleverna redan hunnit samarbeta en del med vuxenstuderandena på Create-linjen.

– Jag tycker att det är fint att skapa och vara kreativ tillsammans över åldersgränserna, säger Serafina Fogelholm. ■

Västra Nylands folkhögskola

- Västra Nylands folkhögskola, som i år firar 120 år, ligger vid Pumpviken i Karis.
- Folkhögskolan har cirka 75 studerande och ett internat.
- Undervisningen riktar sig både till läropliktiga på andra stadiet och till vuxenstuderande.
- Utbudet är stort, med linjer som Create – konst & design, Teknologi & robotik, Natur & medicin, Dance – Move & Explore, Open Minds (stöd i inlärningsprocessen) samt Slussen, där man kan höja vitsord.
- Utöver heltidsstudierna ordnar VNF också kortare kurser i skrivande, konst, hantverk, hälsa och välmående, kultur och musik. Varje år erbjuds även flera prepkurser för abiturienter.
- Mer information om Västra Nylands folkhögskola finns på vnf.fi.

De här lagen går vidare i SFV Start!

Text Christine Skogman, Lina Laurent ~ Foto Frida Lönnroos

Eftis för tonårspojkar, vänliga handlingar, pojkgupper, mentorskap och evenemang som kombinerar tävlingar med företagstänkande. Det är lösningarna som går vidare i innovationstävlingen SFV Start! Målet med tävlingen är att hitta långsiktiga modeller som stärker pojkars välbefinnande och som bidrar till ett inkluderande samhälle för alla.

Ansökan till innovationstävlingen stängde den 19 september och totalt lämnades 15 bidrag in. En oberoende jury valde ut de fem lag som gick vidare till tävlingens accelerationsfas. Under accelerationsfasen får lagen stöd av sakkunniga och mentorer för att utveckla, testa och implementera sina lösningar.

– Alla bidrag som lämnades in hade

något intressant och det var inte självklart vilka som skulle gå vidare, men juryn var enig i sitt beslut. Jag är glad över att lagen består av personer med bred kunskap och erfarenhet. Det ska bli intressant att följa med hur de tillsammans utvecklar sina idéer till konkreta aktiviteter som kan testas i skolor och andra verksamheter, säger **Katarina Rejman**, sakkunnig inom utbildning och kultur på SFV.

Under hösten kommer lösningarna att testas, och i februari 2026 står det klart hur vinstsumman på 200 000 euro fördelas mellan lagen för att stödja genomförandet av lösningarna.

Du kan följa med hur tävlingen framskrider på start.sfv.fi. Där finns också information om vem som sitter i tävlingsjuryn. ■

- **För vem?** Organisationer som har en idé om hur man kan stärka välbefinnandet hos pojkar och motverka sociala risker.
- **Vad?** Ta fram en lösning som främjar pojkars välbefinnande. Lösningen ska ha en koppling till skolmiljön och rikta sig till pojkar i den grundläggande utbildningen och/eller på andra stadiet.
- **Hur?** Fem lag bestående av minst två olika organisationer utvecklar sin lösning tillsammans med mentorer och experter under olika verkstäder som faciliteras av Demos Helsinki.
- **När?** Ansökningstiden var 8.8–19.9. Tävlings-tiden är oktober 2025–februari 2026.

Lösningarna och lagen

Acts of Kindness

Acts of Kindness går ut på en elevdriven modell som stärker pojkars välbefinnande, framtidstro och sociala delaktighet i skolan. Utgångspunkten är att pojkar själva engageras i arbetet och får verktyg att påverka sin egen vardag genom vardagliga handlingar av vänlighet, gemenskap och ett inkluderande synsätt på maskulinitet.

Lagets medlemmar: **Sara Kemetter** (projektledare, Mariehamns stad), **Marinka Räsänen** (forskare, doktorand, Helsingfors universitet), **Christine Namdar** (forskare, doktorand, Åbo Akademi), **Andreas Eriksson** (rektor, Övernäs skola), **Maria Rosenkvist** (lärare, Övernäs skola), **Frida Bertelin** (elevrådsrepresentant, Övernäs skola), **Tommy Thörnroos** (representant, Ålands polismyndighet, fritids- och trygghetsarbete).

Gutsy gudfäder

Gutsy gudfäder går ut på mentorskap där högstadiel elever inspirerar yngre att göra goda gärningar och bidrar till skolan med ett exempel på positiv interaktion och handlingskraft. Ungdomars egen drivkraft är i centrum: mentorerna delar med sig av sina egna positiva erfarenheter och uppmuntrar de yngre att delta och prova nya saker.

Lagets medlemmar: **Johanna Mäkitalo** (ansvarig producent, Gutsy Go), **Pedram Aflatuni** (mediapedagog, Gutsy Go), **Liina Pelkkala** (producent, Gutsy Go), **Leevi Pere** (assistent, Gutsy Go), **Aram Aflatuni** (verksamhetsledare, Gutsy Go), **Hanna-Mari Aflatuni** (utbildningsansvarig), **Rikard Lindström** (direktör för svenskspråkig grundläggande utbildning och gymnasieutbildning, Borgå).

Krafter från kamratskap

Krafter från kamratskap går ut på praktiska övningar och gruppdiskussioner som stödjer pojkars självkänsla, sociala välbefinnande och framtidsstro. En utbildad manlig handledare leder pojkgrupper där deltagarna i smågrupper gemensamt arbetar med att hitta lösningar på vardagliga utmaningar kopplade till pojk- och mansroller.

Lagets medlemmar: **Tomi Timperi** (verksamhetsledare, Miessakit rf), **Joonas Kekkonen** (utvecklings- och utbildningschef, Miessakit rf), **Antti Alén** (administrations- och kommunikationschef, Miessakit rf), **Aziz Bahlaouane** (ungdomsexpert, Befolkningsförbundet), **Aaro Nordström** (ungdomsexpert, Befolkningsförbundet), **Niels Främling** (platschef, Hoplaxsskolan).

Playing Boys

Playing Boys är ett koncept som ger pojkar möjlighet att ta ansvar, använda sina styrkor och utveckla entreprenöriellt tänkande utifrån sina egna intressen, samtidigt som man beaktar "efterspelsfilosofin", det vill säga att reflektera och ta lärdom av aktiviteten. Konceptet tar det välkända "elever vs. lärare"-spelet till en ny nivå, där ungdomarna själva väljer tävlingsform (i form av lek eller spel) samt tar ansvar för att organisera evenemanget och bestämmer vem de vill utmana, vilket stärker deras ägandeskap, självständighet och känsla av kompetens.

Lagets medlemmar: **Mikko Mäkipää**, (pedagog, Jerohin&Mäkipää Adventures), **Miro Jerohin** (pedagog, Jerohin&Mäkipää Adventures), **Josefine Asplund** (språk- och speciallärare, Folkhälsan Norrvalla), **Mikael Blomqvist** (idrottslektor, Folkhälsan Solvalla), **Mats Nylund** (ektor, Folkhälsan Solvalla).

RARE Eftis

RARE Eftis är en eftermiddagsklubb för tonårspojkar som erbjuder meningsfulla och inkluderande aktiviteter. Eftermiddagsklubben fungerar som ett 3–6 månaders projekt för tonårspojkar med syftet att skapa en plats där pojkar kan bygga självförtroende genom aktiviteter och en atmosfär som uppmuntrar och accepterar diversitet.

Lagets medlemmar: **Atte Rimpelä** (dansare, RARE media), **Leo Ben Lulu** (socioonom, RARE media), **Jan Huhtanen** (producent, RARE media), **Vilma Rimpelä** (producent, RARE media), **Mikko Mäkipää**, (pedagog, Jerohin&Mäkipää Adventures), **Miro Jerohin** (pedagog, Jerohin&Mäkipää Adventures), **Ronny Holmqvist** (rektor, Svenska Samskolan i Tammerfors).

Bekännelser av en eklektisk samlare

Om det fanns en stödgrupp för sådana som jag, skulle jag ställa mig upp vid kaffebordet och presentera mig: Jag heter Dan, jag är samlare.

Det här är inget jag lider av, för det mesta njuter jag av det. Ibland kan utrymmesbristen slå till, men det finns alltid fler hyllor att köpa. Man kan klämma in ganska mycket om man vill.

Det är inte så att jag behåller allt jag samlat. De frimärken jag katalogiserade när jag var väldigt ung donerade jag till en filatelistförening efter att ha släpat den fulla sportkassen från lägenhet till lägenhet i ett halvt liv. En frimärksaffär tittade igenom samlingen och värderade den till 20 euro. Det kändes som ett rövarpris, så jag gav den i stället åt intresserade.

Det finns många andra samlarobjekt jag har övergivit under decennierna. Det som består är främst musiken.

Jag fick min första skivspelare i de tidiga tonåren. De första skivorna finns alla kvar, och de är fortfarande lika bra, men problemet smyger sig på. Också den som alltid köper enbart den bästa musiken kan småningom märka att en samling av väldigt tunna skivor småningom blir en volymmässig utmaning när man ska flytta.

I något skede märkte jag att min musiksmak är väldigt eklektisk, och kanske ännu bredare än så. Jag är intresserad av det mesta, och genrer är aldrig ett hinder. Det kan räcka med ett skivomslag som talar till mig på något sätt. Det kan vara kreativt, ovanligt korkat eller bara annars lite märkligt. Musiken kan vara bra, exceptionellt dålig eller bara lite ovanligt udda. En av mina skivor är inspelad av Renato och Renata, en italiensk sångare och hans brittiska fru, och jag älskar deras kalkonhit *Save Your love for-a Roma and for-a me*.

Att jag har en dryg halvmeter av James Lasts orkester och kör beror delvis på att han nästan alltid finns på omslagsbilden, och uttryckligen i den mest trendiga klädseln just det året. Alltid blir det inte så lyckade klädval. Att ganska mycket handlar om 1970-tal gör det bara roligare, jag var ju med redan innan det blev retro.

Men det finns mycket annat roligt i musikvärlden. Min absoluta favorit är musikvykorten från 1950-talet, alltså lite större vykort med musiken ingraverad på en plastaktig hinna ovanpå motivet. 200 spelningar utlovas vanligen, och överraskande många av dem man hittar är fortfarande spelbara. En speciell plats i hjärtat har de vykortsskivor som Monica Zetterlund spelade in i Danmark som ung artist. Hon använde pseudonymen Eva Norén, vilket var hennes andra förnamn och mammas flicknamn.

En annan favorit är serien Veckans skiva, ett trettiotalfenomen som bestod av bruna kartongskivor med en övre plastyta där musiken var ingraverad, en krisprodukt som distribuerades varje vecka i tidningskioskerna. De fanns i flera länder, bland andra USA, Storbritannien, Spanien, Sverige och i viss mån Finland. Det var också skivor med begränsad livslängd, men många har överlevt långt efter bäst före-datum.

Jag roar mig alltså ofta med musik som inte längre borde existera. Det känns riktigt bra.

Dan Kronqvist

JOURNALIST OCH FÖRFATTARE

”

Musiken kan vara bra, exceptionellt dålig eller bara lite ovanligt udda.

När människor möts minskar polariseringen

Text Natalie Skogman ~ Foto Fredrik Hitonen

Under hösten har ålänningar samlats för att diskutera några av vår tids stora frågor, som demokrati, delaktighet och hur vi kan mötas bortom bubblorna. Bakom initiativet står Medborgarinstitutet på Åland, Ålands Radio och Mariehamns stadsbibliotek. Klubb Perspektiv har fått stöd av Svenska folkskolans vänner.

Bakgrunden till idén är den alltmer polariserade värld vi lever i, där människor tenderar att prata om varandra snarare än med varandra.

– Med Klubb Perspektiv vill vi skapa ett rum för verkliga möten där människor träffas fysiskt och tillsammans utforskar svåra frågor ur olika perspektiv. Det finns sällan en absolut sanning. Ofta handlar det om olika ingångar och tolkningar – något man lätt glömmer när man befinner sig i sin egen bubbla, säger Catharina von Schoultz, rektor på Medborgarinstitutet på Åland (Medis).

Varje samtal inleds med en expert eller sakkunnig som ger en faktabaserad introduktion till kvällens tema. Därefter deltar lokala röster: personer som kan bidra med sina egna erfarenheter och det åländska perspektivet.

Heidi Grandell-Sonck, chefredaktör och ansvarig utgivare på Ålands Radio, betonar ordet perspektiv, och värdet av just olika perspektiv.

– Vi har haft deltagare från olika delar av samhället med varierande bakgrund och politisk inriktning. Klubb Perspektiv har inte blivit någon klubb för inbördes beundran där bara ett synsätt får dominera, utan en plats där många röster och

perspektiv möts. Det har varit väldigt fint att se.

”Vi ska inte bara informera och förmedla nyheter, utan också underhålla, folkbilda och skapa sammanhang i det åländska samhället.”

Heidi Grandell-Sonck

PUBLIKEN GÖR SAMTALET LEVANDE Publiken spelar en central roll. Tanken är att alla ska kunna delta i ett öppet idéutbyte och att diskussionen ska vara konstruktiv. Målet är att bidra till en mer nyanserad dialog, att komma vidare och att hitta sätt att leva tillsammans i en komplex värld.

von Schoultz berättar att det fanns viss oro för negativa samtal, men att tonen har förblivit respektfull och engagerade.

– Det har inte blivit något smutskastande som på sociala medier, utan genuin delaktighet, säger hon.

Fredrik Sonck, producent för Klubb Perspektiv och vd på Ålands Radio, ger exempel från en diskussion om rätten till den egna kroppen med genusvetaren **Malin Gustafsson**. Den mest aktiva del-

tagaren från publiken var en representant från Ålands konservativa förening, Urd.

– På sociala medier hade det lätt kunnat bli hätsk stämning, men här kunde vi föra respektfulla samtal trots stora menings-skiljaktigheter, säger Sonck.

DET FYSISKA MÖTET FÖRST. Klubb Perspektiv strävade efter att vara tillgänglig för alla som ville delta. Mötena hölls främst i Mariehamns stadsbibliotek, men också i Finström och Kumlinge för att nå även dem utanför stadens centrum. Poddversioner gör samtalen tillgängliga i efterhand och kan inspirera långt efter mötet, säger Catharina von Schoultz.

Heidi Grandell-Sonck framhåller att projektet uppnått målet med delaktighet; publiken har obehindrat deltagit och ställt insiktsfulla frågor, trots att mötena spelats in. Podden fungerar som arkiv och spridning, men enligt Fredrik Sonck är det fysiska samtalet den primära produkten eftersom det är sällan man i massmedierna möter sin publik direkt. Oftast sker kontakten via radiosändningar eller webbplatser. Trots sociala medier, där Facebook är en av de dominerande plattformarna, blir det lätt ett ansiktslöst utbyte.

Fredrik Sonck, Catharina von Schoultz och Heidi Grandell-Sonck har planerat och förverkligt Klubb Perspektiv som är ett folkbildande samarbetsprojekt av Medborgarinstitutet på Åland och Ålands Radio, med finansiering av Svenska folkskolans vänner.

– Ur vårt perspektiv är det därför viktigt att uttryckligen fokusera på det fysiska mötet. Vi vill utforska den demokratiska potential som just sådana möten har, säger Sonck.

Sonck säger att Ålands radio som public service-bolag har ett demokratiskt uppdrag. Det är viktigt att våga pröva nya former att nå publiken. Han anser att det här konceptet fungerar bra i det här sammanhanget eftersom det låter dem pröva nya idéer vid sidan av kärnverksamheten.

– Vi ska inte bara informera och förmedla nyheter, utan också underhålla, folkbilda och skapa sammanhang i det åländska samhället där människor kan träffas, diskutera och bli klokare tillsammans, säger Grandell-Sonck.

Responsen har varit mycket positiv. – Som koncept är nu det här beprövat, och vi vet att det fungerar. Det har verkligen känts som en klubb. Det skulle vara

kul att fortsätta samarbetet på något sätt, säger Heidi Grandell-Sonck.

FOLKBILDNING MED NYA MÅL Catharina von Schoultz förklarar att samarbetet stärker Medis profil som en aktiv samhällsaktör med ansvar för folkbildning och samhällsutveckling – inte bara som kursgivare.

– Fri bildning handlar om att erbjuda det man uppfattar att samhället behöver, men den friheten medför också ett stort ansvar. Tidigare har Medis i sin verksamhet inte betonat samhällsfrågor lika tydligt, något jag tycker är särskilt viktigt i dag, säger hon.

– Därför innebär projektet en förändring jämfört med hur verksamheten tidigare har fungerat – en förändring jag som ny rektor vill driva och har möjlighet att genomföra. På det sättet speglar fri bildning både bred frihet och stort ansvar. ■

Med hjälp av Vännerna

Klubb Perspektiv

SFV:s mål: Aktörer inom tredje sektorn och fria bildningen stärker engagemanget och fördjupar bildningen i samhället

Beviljat ändamål: Ledda diskussioner kring aktuella teman med sakkunniga på plats för att i folkbildningens anda lyfta fram olika synvinklar och gemensamt reflektera kring dem.

Bidragsmottagare: Medborgarinstitutet i Mariehamn

Beviljat belopp: 3 000 euro

Tidsperiod: 25.09.2025–04.12.2025

Förväntat resultat: Målet är att bidra till att förbättra diskussionsklimatet i samhället och därmed stöda ett fortsatt socialt hållbart samhälle.

Lyckad bokmässa i Helsingfors

Text Rabbe Sandelin, Sanna Mandelin ~ Foto Frida Lönnroos

SFV deltog i Helsingfors bokmässa 2025 med beprövat monterkoncept där SFV-biografierna samt SFV:s verksamhet inom fria bildningen var i fokus. Vår monteraktivitet lockade stort engagemang bland besökarna.

Försäljningsmässigt nåddes nytt rekord med de nya biografierna över Arthur Thesleff och Pehr Herman Norrmén. Även SFV:s studiecentrals nya läsdagbok, *Läsvännen*, sålde bra, och i tillägg gick även strörexemplar av den tidigare biografiutgivningen åt. Alla 26 biografier i SFV:s biografiserie finns alltid i lager, och varje år upptäcker nya läsare böcker i serien.

På mässan delade SFV även ut pris i föreningens litterära tävlingar: Arvid Mörne-tävlingen för under 30-åringar,

och Solveig von Schlutz-tävlingen för över 30-åringar (se sidorna 42–46). Andra SFV-scenprogram var författarintervjuer med SFV:s biografiförfattare, samt ett bildningssamtal med Åsa Wikforss och Frank Johansson.

LÄSGLÄDJE TILLSAMMANS. SFV:s bildningssektor arrangerade en aktivitet i montern där deltagarna fick fortsätta meningar som "Genom litteraturen har jag fått förståelse för..." och fästa sitt bidrag på monterväggen. Bidragen blev

över 600 under fyra mässdagar. Nästan hälften, cirka 300 personer, skrev varmt och till och med kärleksfullt om läsglädje. Den finner ni i böcker som får er att glömma tid och rum, och som är skrivna på ett njutbart språk.

Recepten för läsglädje är många. En favorit är helt klart de stunder då man har lugn och ro och gott om tid att bara njuta i soffan eller sängen under en filt eller ett täcke. En kopp te eller kaffe höjer njutningen, liksom choklad. Många läser med katt eller hund i famnen, men det förekom också läsare som föredrog sällskap av en kanin. Spännande böcker avnjuts gärna i regn, höst och mörker.

Många – både barn och vuxna – skrev om glädjen i att läsa tillsammans. Andra nämnde glädjen i att dela med sig av böcker: att tala om dem och tipsa någon om precis rätt bok.

Böcker och berättelser har lärt läsarna om empati och nya perspektiv samt gett förståelse för relationer, andra kulturer och för att människor ändå i grund och botten är ganska likadana.

Nästan 70 personer ville berätta vad bildning innebär för dem. Nyfikenhet och kritisk reflektion nämndes i många svar, liksom kunskap och förståelse. Många betonade att bildning förnyas kontinuerligt, och att böcker och bibliotek är centrala i den processen. ■

Tio års skrivande ledde till seger för Markus Vestersund

Text Sanna Mandelin ~ Foto Frida Lönnroos

Markus Vestersund från Jakobstad vann första priset i årets Arvid Mörne-tävling. Sammanlagt 84 noveller deltog i år i SFV:s skrivtävling för under 30-åringar.

Markus Vestersund har skickat in bidrag till tävlingen i tio år. Att nu vinna känns både som en bekräftelse och en sporre framåt. Arvid Mörne-tävlingen har, berättar han, varit en viktig drivkraft genom åren.

– Jag har skickat in bidrag varje år sedan jag var femton år. Det har varit en motivation att ha något att skriva för.

Han uppskattar särskilt att tävlingen inte har något givet tema.

– Det ger så mycket möjligheter till kreativitet att bara formen är bestämd till noveller eller dikter.

DRÖMMEN BLEV EN NOVELL. Markus Vestersund väljer sina ord med eftertanke. När han beskriver skrivandet gör han det med få men precisa formuleringar.

– Det är ett utlopp för många känslor och ett sätt att bearbeta svåra situationer.

Inspirationen till vinnarnovellen *Djävul* kom från en dröm han hade.

– Den första textraden i novellen är faktiskt sann. Jag drömde att en nära vän hade gått bort, även om hen är i högsta grad levande. Hela dagen kände jag påtagligt en skugga över mig.

Vestersund har en stor fascination för symbolik och religion. Också i den här novellen vävs de in som bärande motiv.

VILL VARA EN KREATIV FÖREBILD Förutom skrivandet studerar Markus Vestersund musikpedagogik på Novia i Jakobstad. Han berättar att han valde pedagogiken för att kunna inspirera andra.

– Jag måste tacka alla som fått mig att fortsätta läsa, skriva och vara kreativ. Jag vill vara en förebild eftersom det här kreativa utloppet har haft så positiva konsekvenser för mitt liv.

Vestersund har många kreativa strängar på sin lyra. Som musiker uppträder han under artistnamnet moster, och ett debutalbum släpps i vinter.

– Jag är nyfiken på att få utforska skrivandet vidare. Jag har många drömmar inom flera områden. Det är en sådan glädje att få ägna sig åt konst och kultur.

Vad han ska göra med vinstsumman har han inte ännu tänkt på.

– Det är absolut inte det som känns

mest värdefullt, det är en annan typ av bedrift. Men visst känns det ju som en trygghet som studerande – det är ju lite tuffare tider nu.

TRE FÖRFATTARE SOM INSPIRERAR HONOM. Jonas Gardell. Ända sedan tonåren har jag beundrat honom som kulturarbetare och kreativ människa.

Philippe Besson. En fransk författare som jag har läst på senaste tiden.

Curtis Garner. Han debuterade nyligen med en fantastisk debutroman *Isaac* som jag rekommenderar alla att läsa.

STOR GEOGRAFISK SPRIDNING. Första priset på 5 000 euro gavs enligt tävlingsjuryns motivering till novellen *Djävul*, där Markus Vestersund med stilkänsla och konstnärlig drivenhet skildrar en intim relation mellan ett berättarjag och djävulen, en gestalt med både mänskliga och demoniska attribut. Vardagsrealism och effektfull fantastik samspelar i en novell som både är oroväckande, kuslig, ömsint och vemodig.

Andra priset på 3 000 euro gick till Iris Härö, bosatt i Borgå, och tredje priset på 2 000 euro gick till Nela Silfverberg från Mariehamn.

Varsitt hedersomnämmande tilldelades Vera Arhippainen, Kyrkslätt, och Alex Nyman, Lillby. ■

”

Jag är nyfiken på att få utforska skrivandet vidare. Jag har många drömmar inom flera områden.

Markus Vestersund

1. Bred palett. Markus Vestersund sysslar också med musik och studerar musikpedagogik i Jakobstad. 2. Iris Härö, andra pris. 3. Nela Silverberg, tredje pris. 4. Vera Arhippainen, hedersomnämmande. 5. Alex Nyman, hedersomnämmande.

Juryn: Vinnarnovellerna vågar lite mer än de andra

Arvid Mörne-juryens ordförande, litteraturvetaren och kritikern Fredrik Hertzberg berättar att juryn ser flera gemensamma teman i årets tävling.

”

Vinnarnovellerna vågar lite mer än de andra, både språkligt och tankemässigt. De har större djup och komplexitet.

Fredrik Hertzberg

Många av bidragen kan enligt Fredrik Hertzberg kategoriseras som tillståndslitteratur, där skribenten undersöker stämningar och känslotillstånd. Tydliga berättelser med handling och dramatisk utveckling fanns det färre av.

– Vanliga teman är sorg, skuld, skam, förlust och ensamhet. Också psykisk ohälsa och ätstörningar beskrivs, men ofta indirekt.

Ett annat tydligt tema är kroppens roll.

– Det är mycket hunger, sjukdom och begär – men inte så mycket erotiskt begär.

De relationer som skildras är sällan harmoniska eller lyckliga.

– Relationerna i novellerna fungerar ofta som katalysatorer som förstärker de känslotillstånd som skildras.

Hertzberg säger att det var positivt att många texter experimenterar med tid och berättarstruktur.

– Vinnarnovellerna vågar lite mer än de andra, både språkligt och tanke-

mässigt. De har större djup och komplexitet. Som det sägs i motiveringen för det vinnande bidraget: Läsaren lockas att ställa frågor, utan att få några enkla svar.

Hertzberg framhåller att tävlingen är en viktig möjlighet för unga att skriva och utforska mening i tillvaron genom litteraturen.

– Man kan inte dra slutsatser om hur unga människor mår utifrån de här novellerna. När man sätter sig ner och skriver dras man ofta till det som skaver eller gör ont, det ger en sorts nerv åt skrivandet. Mörkret kan ibland renodlas och överdrivas för att åstadkomma en konstnärlig effekt. Men nog kan man se att livet för många unga i dag präglas av en viss kontaktlöshet och oro.

Arvid Mörne-tävlingens jury bestod förutom Fredrik Hertzberg av författaren och förläggaren Ralf Andtbacka och novellisten Stina Stoor.

Juryens motiveringar

Första pris, 5 000 euro, går till Markus Vestersund, Jakobstad, för novellen *Djävul*. Med stilkänsla och konstnärlig drivenhet skildras en intim relation mellan ett berättarjag och djävulen, en gestalt med både mänskliga och demoniska attribut. Vardagsrealism och effektfull fantastik samspelar i novellen som på en och samma gång är oroväckande, kuslig, ömsint och vemodig. Läsaren lockas att ställa frågor om den symboliska innebörden men utan att få några enkla svar. Att berättaren riktar sig till en efterlängtnad men frånvarande mottagare gör helheten ännu mera intrikat.

Andra pris, 3 000 euro, går till Iris Härö från Borgå, för *Trettio minuter*. Novellen skildrar små vardagsscener mitt i en konfliktfylld verklighet. Flera röster vävs samman till en gripande mosaik av identitet, frihet och mod, där det vardagliga, det politiska och det katastrofala får resonans och djup.

Tredje pris, 2 000 euro, går till Nela Silfverberg från Mariehamn för novellen *När trollsländor dör*. Novellen är en lågmäld men skoningslös berättelse om barndomens hemligheter, vänskapens ömtålighet och vuxenvärldens svek. Med ett poetiskt språk och skarp blick för detaljer väver författaren fram en sommaridyll som långsamt krackelerar till en

smärtsam uppväxtskildring som dröjer sig kvar långt efter sista raden.

Ett hedersomnämmande tilldelas Vera Arhippainen, Kyrkslätt, för *De som drömmer för andra*. I novellen gestaltas en framtid som inte nödvändigtvis är så långt borta. Berättelsen är välskriven science fiction men också en tankeväckande kommentar till den teknologiska, ekonomiska och sociala utvecklingen i samtiden.

Ett hedersomnämmande går till Alex Nyman, Lillby, för *Mönstret mellan orden* för ett kompetent berättande i Borges anda. ”Det var placeringen av orden, längden på meningarna, var raderna befann sig på papperet.” ■

1. Fanny Hatunpää, första pris. 2. Sonja Ahlfors, andra pris. 3. Ina Nordberg, tredje pris. 4. Maria Ingman, hedersomnämmande. 5. Anna-Sofia Nylund, hedersomnämmande.

Fanny Hatunpää skriver hela tiden när hon hinner och kan

Text Sanna Mandelin ~ Foto Frida Lönnroos

Första priset i SFV:s skrivtävling för över 30-åringar, Solveig von Schoultz-tävlingen, gick till Fanny Hatunpää, Vanda. Sammanlagt 116 noveller skickades in till tävlingen.

Förvirring byttes till glädje när det plingade till i telefonen mitt under barnets kvällsgröt med beskedet om segern i Solveig von Schoultz-tävlingen. Fanny Hatunpää trodde först att det måste vara ett misstag. Alla vaknätter med barnet gjorde att hon inte mindes novelltiteln som meddelandet hänvisade till.

– Min första reaktion var inte glädje, utan snarare: ”Men jag har ju inte skrivit

något som heter så!”. Jag läste meddelandet på nytt och kom sedan ihåg att jag för många månader sedan visst hade skickat in ett bidrag med den titeln, berättar hon.

– Oj jösses, vad jag blev glad! Att få ett erkännande för det man skriver är ju en stor glädje.

Inspirationen till segernovellen *Att kasta frisbee* kom från en händelse i hennes eget liv.

– Jag har själv varit nära att drunkna, resten är mer eller mindre dramatiserat. Jag märkte att det var ett sätt för mig att bearbeta den upplevelsen, även om det inte är något som ofta spökat. Dessutom har jag ju själv varit femton år och haft ångest, och det var inte alltid roligt.

”ATT SKRIVA ÄR ATT FÖRSTÅ OCH BLI FÖRSTÅDD”. Hatunpää beskriver skrivandet som ett enastående sätt att kommunicera.

– Att skriva är att leva med sig själv och andra, att förstå och bli förstådd. I skrivandet kan man dela sådant som man inte själv lever eller upplever. Jag skriver för att det är mitt sätt att vara kreativ och få utlopp för det som ploppar upp.

Fanny Hatunpää skriver både i jobbet och på fritiden.

– Jag skriver hela tiden när jag hinner, kan och orkar. Sedan vi fick en son i fjol har jag märkt att jag måste hushålla med den tid jag har. Jag har just skrivit klart ett barnboksmanus och hittat en härlig illustratör till det.

NJUTER AV AKADEMISKT SKRIVANDE Som forskarstuderande håller hon på att skriva sin doktorsavhandling.

– Akademiskt skrivande är ju något helt annat än skönlitterärt skrivande, men jag njuter av båda på olika sätt.

Hennes doktorsavhandling handlar om retoriken i diskussionen om grundskolans läge och framtid i Finland, och om hur man ser på jämlikheten nu jämfört med efterkrigstiden.

Att skriva är att leva med sig själv och andra, att förstå och bli förstådd. I skrivandet kan man dela sådant som man inte själv lever eller upplever.

Fanny Hatunpää

För novellisten som precis börjat jobba efter sin föräldraledighet kommer segerpengarna till god användning.

– Man blir inte rik av att vara föräldraledig, så pengarna kommer verkligen väl till pass. Jag sparar så mycket jag kan och lappar hål med resten. Men jag firar lite med att beställa böcker både till mig och vår pojke.

FÖRFATTARE SOM INSPIRERAR HENNE **Lennart Hellsing.** En ord trollkarl som jag har vuxit upp med. Han har inspirerat mina tankar om språket – hur roligt det är! Han följer regler och bryter mot regler. Barnbokslitteratur är så viktigt.

José Saramago. Jag njuter av att läsa det han skriver för han skriver i samma takt som jag tänker och behandlar text. Det är modigt av honom att skriva på sitt eget sätt, och modigt att skriva om saker han själv väljer att skriva om – oberoende av vad någon annan tänker. Han är en rasande skicklig skribent.

Margaret Ogden, som skriver som Robin Hobb. Fantasy litteratur som genre har ett oförtjänt dåligt rykte. Varför skulle det vara sämre bara för att det

är påhittade världar? Hon bryter mot alla konventionella regler för skrivande, som till exempel att man ska undvika långa inre monologer. Hon bygger i stället upp en hel serie på nio böcker med långa stycken inre monolog. Fantasy litteratur har för mig varit ett sätt att uppleva och äventyra från hemmasoffan, och att koppla av.

KAXIG NOVELL GAV SEGER. Första priset på 5 000 euro gavs enligt tävlingsjuryns motivering till Fanny Hatunpääs novell *Att kasta frisbee*. I dallrande hetta, på en familjesemester vid Medelhavet, placerar Hatunpää sin femtonåriga jagberättare. Årets vinnarnovell övertygar med stark närvaro och kaxighet.

Andra priset på 3 000 euro gick till **Sonja Ahlfors** i Helsingfors för novellen *Havet* och tredje priset på 2 000 euro gick till **Ina Nordberg**, Vasa, för novellen *Henrietta*.

Ett hedersomnämning tilldelades **Maria Ingman** i Sibbo för novellen *Vägen*. Ett hedersomnämning fick också **Anna-Sofia Nylund**, Helsingfors, för novellen *Andras liv*. ■

Juryn: Fint att så många vill delta

Solveig von Schoultz-juryns ordförande Malin Kivelä säger att de flesta av tävlingsbidragen hade vardagsnära teman, men att det också fanns berättelser om framtida världar i form av science fiction eller dystopier.

Malin Kivelä konstaterar ändå att det var mindre misär i texterna än för två år sedan, då tävlingen senast handlade om noveller.

– Då fanns det mer texter om personligt katastrofala saker som självmord och droger, men nu kändes det som om det spirar fram lite mer optimism.

Kivelä noterar att det som helt lyste med sin frånvaro var icke-nordiska röster.

– Det fanns inga bidrag med multikulturella drag. Det är förståeligt eftersom de flesta inte integreras på svenska, men ändå lite frustrerande.

Enligt Kivelä var juryn både glad och överraskad över att det kom så många bidrag.

– Det är fascinerande och fint att så många känner ett behov av att skriva och berätta. Därför behövs de här tävlingarna.

Tävlingarna ser hon som ett sätt att nå ut med sin text.

– Jag tror att det är bra för människor att skriva. Det blir klarare vad man tänker när man skriver. Via tävlingen kan man också nå ut, man vet att någon kommer att läsa det.

Malin Kivelä berättar att juryn inte var helt enig.

– Vi hade rätt så olika tio-i-topp-listor. Så det fanns också personliga favoriter som inte blev belönade.

Hon säger att de vinnande texterna skilde sig från många andra genom sin litterära gestaltning.

– De är mer litterära skapelser än självbiografiska berättelser. Det är bra att bearbeta materialet ett extra varv så att texten blir mer allmängiltig.

I juryn för Solveig von Schoultz-tävlingen satt förutom Malin Kivelä också författaren **Philip Teir** och litteraturvetaren **Yasmin Nyqvist**.

”

Det är fascinerande och fint att så många känner ett behov av att skriva och berätta. Därför behövs de här tävlingarna.

Malin Kivelä

Juryns motiveringar

Första pris, 5000 euro, gick till **Fanny Hatunpää**, Vanda, för novellen *Att kasta frisbee*. I dallrande hetta, på en familjesemester vid Medelhavet, placerar författaren sin femtonåriga jagberättare. Årets vinnarnovell övertygar läsaren direkt med sin starka närvaro och kaxighet. Men allt kan vändas om på ett ögonblick, vilket hanteras med en absolut känsla för berättelsens inre logik.

Andra pris, 3000 euro, gick till **Sonja Ahlfors**, Helsingfors, för den litterärt mångbottnade och djupt drabbande och vackra novellen *Havet*, där jagets förhållande till det vilda, oberäkneliga ytter-skärshavet blir såväl spegel som katalysator för livet med ett funktionsvarierat barn. Med stark närvaro och små åthävor

gestaltar Ahlfors den komplexa upplevelsen av en vardag som är ett pågående undantag, omöjligt att bemästra, samtidigt som allt är precis som det ska vara.

Tredje pris, 2000 euro, tilldelades **Ina Nordberg**, Vasa, för novellen *Henrietta*. Med ett imponerande kunnande visar författaren hur en saga ska berättas. Från inledningsordet till den sista punkten i historien om den sjunde av nio i en fattig barnaskara, en självrådig flicka som tar till egna metoder för att komma bort från en vardag präglad av syskongräl, vanvård och misär, kan läsaren vila trygg i den säkra berättarrösten som obönhörligt rullar handlingen framåt mot dess gastkrämmande final.

Ett hedersomnämning gick till **Maria Ingman**, Sibbo, för novellen *Vägen*, där vi möter en högpresterande

Tesla-pappa som spänner underkäken inför sin ex-frus WhatsApp-meddelanden. Ett novellhantverk av klassiskt snitt, placerat i en omedelbart igenkännbar samtid, med stark känslomässig botten.

Ett hedersomnämning gick till **Anna-Sofia Nylund**, Helsingfors, för novellen *Andras liv*. I vidöppen form, i smyg knivskarpt och kristallklart, som en spegel att kliva igenom, skildrar författaren en småbarnsförälder på drift i en stad just nu. Detta är dagdrivarlitteratur anno 2025 ur en feministisk penna som för tankarna till **Rachel Cusks** *Konturer*-trilogi. Under den blanka ytan ilar smärtan tätt. Skoningslöst leder författaren oss mot stunden då tillvaron som man kände den, eller tänkte sig att den skulle vara, krossas och allt är ens eget fel. ■

Jenny Paaies, verksamhetsledare och Mia Kortelainen, projektledare, vill fortsätta med möten mellan seniorer och barn i framtiden.

Enzo Rubio-Vidbom berättar om sin teckning för Marianne Virkama.

Karita Koivumäki från daghemmet Regnbågen följer med när Freja Bäckman, Saga Antikainen, Marianne Virkama och Riitta Tikkunen spelar memory med Barbiemotiv.

Luckan i Kyrkslätt förenar generationer

Text & Foto Pia Iisaho

På Luckan i Kyrkslätt träffas barn och seniorer för att dela berättelser, sånger och vardagsglädje. BaSe-projektet skapar möten som både värmer och lär.

Det är en vanlig förmiddag på Luckan i Kyrkslätt. I salen sitter barn från daghemmet Regnbågen och seniorer. De läser, ritar och pratar tillsammans. Träffen – en del av BaSe-projektet, som fått stöd av SFV – ordnas för att skapa meningsfulla möten mellan generationer.

“HELA VÄGGEN!”. Riitta Tikkunen läser högt ur boken *Rut flyttar ut*. Den handlar om Rut som blir arg på sin pappa och bestämmer sig för att flytta bort.
– Så körde flyttbilen iväg och Rut hade packat med sig...
– Hela väggen! ropar barnen i munnen på varandra.
Boken är en favorit på daghemmet Regnbågen och barnen har själva fått

välja den. Lässtunden övergår i samtal och reflektion. Barnen ritar teckningar, och sedan pratar deltagarna om bilderna.
BÖCKER OCH ERFARENHETER. Den här gången är temat för BaSe-träffen litteratur. Seniorerna har tagit med sig varsin bok och barnen har valt sina egna.
– Det behöver inte vara så märkvärdigt för att bli bra. Det viktiga är kontakten och de delade upplevelserna, säger **Karita Koivumäki**, föreståndare för daghemmet Regnbågen.
– Många barn har kontakt med mor- och farföräldrar, men inte alla. För dem betyder mötena mycket.

FRÅN MODELLERA TILL MUSEIBILAR. Programmet på träffarna varierar. De två första tillfällena handlade om att lära känna varandra. De äldre tog med bilder från sin barndom. En senior och ett barn ritade av varandra. Alla fick också skapa något de tycker om i modellera, och berätta om det.
– Träffarna handlar om glädje och samhörighet, säger träffens seniordamer

Riitta Tikkunen, Tua Wilenius och Marianne Virkama.
– Man kommer alltid så glatt hit och går hem glad. Jag har jobbat på dagis hela mitt liv och har saknat kontakten till barnen, säger Virkama.
– Jag är här för att öva min svenska, och för att det är roligt att träffa barnen. Våra barnbarn bor långt borta, säger Tikkunen.
– Jag har också jobbat på dagis och eftis. Det är fint att komma ut och träffa folk. Det blir ensamt hemma som pensio- när, säger Wilenius.

MYCKET ATT GE VARANDRA. Damerna konstaterar att de lär känna barnen, även om inte alla namn fastnar. Mötena ger insikter.
– Vi lär oss att förstå varandra, säger Tikkunen.
– Det är bra att få veta hur människor i olika generationer tänker och ser på världen. Alla är olika, men vi har mycket gemensamt, säger Wilenius.
– Just det! Vi har så mycket att ge varandra – förståelse och empati, tillägger Virkama.

GAMLA SÅNGER OCH NYA HITS. Träffarna har också innehållit sång. De äldre sjunger visor ur sin barndom, och barnen vill gärna sjunga eurovisionslåtar som *Bara bada bastu* och *Espresso Macchiato*.
– Det är viktigt att vara lyhörd för vad gruppen vill göra. Målet är att både barn och seniorer ska få vara med och påverka innehållet, säger **Mia Kortelainen**, projektledare på Luckan i Kyrkslätt.
Seniorerna har föreslagit teman som pappersdockor och museibilar, medan barnen har önskat att få baka, berättar Kortelainen.

ETT KONCEPT SOM VÄXER. Idén till träffarna kommer från Luckans verksamhet i Åbo, där det ordnades möten mellan barn och seniorer. Projektet blev så lyckat att Luckan i Kyrkslätt tog efter, berättar **Jenny Paaies**, verksamhetsledare för Luckan i Kyrkslätt.
– Här får barnen uppleva saker som kanske inte ingår i läroplanen för småbarnspedagogik, som äldre litteratur, musik och möten som breddar deras värld, säger Paaies.
Hon konstaterar att också seniorerna får bekanta sig med nutida barnkultur och berättar att forskning visar hur möten mellan generationer fungerar bäst när båda parter deltar aktivt och lär av varandra.

– Barnen lär de äldre vad modeordet skibidi betyder, och de äldre tar med en gammal museibil som barnen får utforska och ställa frågor om, säger Paaies.
Seniorerna tar sig till Luckan på egen hand, men inom projektet ordnas också träffar på välfärdscentret i Kyrkslätt, dit mindre rörliga seniorer får skjuts.
– Där blir den aktiverande aspekten ännu viktigare. Vi sjunger mycket tillsammans, berättar Mia Kortelainen.
– Möten med äldre seniorer ger barnen större förståelse för andra människors situation. De märker att äldre kan se och höra sämre, vara långsammare och behöva hjälp, säger Paaies.

KEX OCH YLLEMÖSSOR. Höjdpunkten för barnen är när det vankas kex. När kexen sköljts ner med saft hinner man ännu med lite memoryspel och lek. Sedan ska ytterkläderna på. Marianne Virkama hjälper barnen och samtalen fortsätter medan overaller och mössor dras på.
– Snart blir det vinter och då kommer julen.
– Jo, och man behöver varma kläder.
– Men först kommer Halloween.
– Då kommer spöken och fladdermöss när det blir mörkt.
Innan alla går hem påminner Mia Kortelainen om nästa program. ■

”

Det är bra att få veta hur människor i olika generationer tänker och ser på världen. Alla är olika, men vi har mycket gemensamt.

Tua Wilenius

– Då ska vi baka kex enligt Mariannes eget recept.
Marianne Virkama ler och damerna vinkar av.
– Nog väntar man ju alltid på nästa gång, säger Wilenius.

Med hjälp av Vännerna

BaSe – barn och seniorer tillsammans

SFV:s mål: Aktörer inom tredje sektorn och fria bildningen stärker engagemanget och fördjupar bildningen i samhället

Beviljat ändamål: Genom BaSe får barn och äldre berika varandras liv genom lek och lärande, vilket främjar det psykiska välbefinnandet och minskar på ensamhet.

Bidragsmottagare: Kyrkslättnejdens ungdomsförbund KNUF rf

Beviljat belopp: 3 000 euro

Tidsperiod: 18.09.2025–18.06.2026

Förväntat resultat: Ge deltagarna en känsla av att med det egna kunnandet få bidra till en annan människas välmående och samtidigt lära ut nya färdigheter.

LÄRANDE I FÖRENINGSLIVET

– med och av varandra

Petri Salo

PETRI SALO ÄR PROFESSOR I VUXENPEDAGOGIK
MED LIVSLÅNGT INTRESSE FÖR DEN FRIA BILDNINGEN.

I det svenska språket finns ett antal ord, med-människa, medborgare, medlem, som genom den inledande prepositionen *med* antyder ett samhällsideal, hur vi förväntas förhålla oss till varandra och agera i våra vardagliga sammanhang. Dessa med-ord kan vidare kopplas till ord som förening och förbund, det vill säga traditionella tillvägagångssätt för att organisera gemensamma intressen inom civilsamhället. I föreningslivet har man ända sedan början utgått ifrån och förankrat verksamheten i närsamhällets sammankomster. Man har organiserat sig i frågor och angelägenheter som berör alla.

En del välkända och livskraftiga föreningar, såsom Marthorna, har i över ett sekel arbetat idogt och målmedvetet för att engagera och föra samman människor i lokalsamhällena. Vardagslärande och alldaglig bildning var centrala inslag i Marthornas verksamhet redan i början av 1900-talet. Vid sidan om att främja fosterlandskärlek handlade det praktiska upplysningsarbetet om barnuppfostran, hygien, renlighet och skötsel av hemmet. I dag vill marthorna sprida grundläggande kunskaper om en hållbar vardag och resurssmart livsstil. Främjandet av kärlek till fosterlandet har utvidgats till att arbeta för en bättre värld. Marthorna har genom hela sin historia verkat för det som forskarna de senaste tio åren diskuterat i termer av ekosocial bildning.

Svenskfinland är rikt på föreningar. De verkar inom alla samhällsområden och är närvarande i alla lokalsamhällen.

Föreningarna erbjuder en mångfald av aktiviteter för medborgare i alla åldrar och livsskeden. Föreningarna drivs dels av anställda med kompetenser inom sitt specifika verksamhetsområde, dels av frivilliga aktiva medlemmar. Inom ramen för föreningarnas verksamhet ordnas en mångfald av kurser och informella lärandeaktiviteter. En del av dessa handhas av frivilliga lärare, ledare och koordinators, med intresse och vilja att både dela med sig av sin erfarenhet och ta ansvar för sina medmänniskors lärande och välmående. Trots omfattningen av denna frivilliga pedagogiska verksamhet har vi ytterst lite samlade insikter om den.

GENOMTÄNKTA FÖRHÅLLNINGSSÄTT. Inom ramen för projektet Betydelsefull bildning genomfördes en intervjustudie bland lärare, ledare och koordinators på kurser som organiserades i samarbete med Svenska folkskolans vänner studiecentral. Det primära syftet med studien var att kartlägga hur dessa ledare orienterar sig i och hanterar sitt pedagogiska uppdrag. I praktiken handlar det om hur de planerar, genomför och utvärderar de lärandeaktiviteter som de har ansvar för. Det sekundära syftet fokuserade på effekterna av lärandeaktiviteter.

I studien deltog tolv ledare med ett brett åldersspann: från drygt 20 år upp till 80 år. Det faktum att antalet respondenter var litet kompenserades med ett brett och varierande urval av kurser. Bland kurserna fanns traditionella kurser, med ett i förväg givet innehåll och aktivi-

teter som pågick under ett antal kurstillfällen (till exempel kurs för tonårsföräldrar eller vattengymnastik). Vissa kurser var av karaktären mötesplatser, med inslag som föreläsningar, diskussioner och fysiska aktiviteter (exempelvis trivselkafé eller karakafé). Kurserna riktade sig till olika åldersgrupper, från barn och ungdomar (till exempel matlagningskurs för barn) till pensionärer (IKT-stöd för seniorer).

En analys av respondenternas resonemang kring de lärandeaktiviteter som de hade ansvar för ledde till en innehållsrik och mångsidig översikt. Trots att ingen av kursledarna hade en pedagogisk utbildning kunde man hos alla identifiera ett ansvarsfullt och genomtänkt förhållningssätt till det pedagogiska uppdraget. De var målinriktade och systematiska i sin planering och organisering av kurserna. Innehållen och aktiviteterna var tydligt anpassade till deltagarnas behov, förutsättningar och intressen. Variation var en genomgående princip och ett inslag i samtliga aktiviteter.

VIKTIGT FÖR DE SVENSKA RUMMEN. Genom studiecentralerna ingår föreningarna, tillsammans med medborgarinstituten och folkhögskolorna, i den fria bildningen. Den fria bildningen är av särskild betydelse i Svenskfinland. I glesbygden är dessa organisationer ofta de enda aktörerna som organiserar och erbjuder en mångfald av lärandeaktiviteter för vuxna. I tätorterna utgör de här lärandeaktiviteter ett centralt inslag i de svenska rummen. Den fria bildningens ideal och syfte är att den är fri och frivillig och att deltagandet utgår från egna intressen och behov. Det här förverkligas väl i föreningslivets lärande-

aktiviteter. Dessa kännetecknas av olika, uttalade eller outtalade, principer och praktiker för att:

- beakta deltagarnas livssituation, intressen, färdigheter och behov
- variera innehåll, arbetsformer och aktiviteter
- målmedvetet sträva efter att utveckla deltagarnas färdighet och kapacitet.

I vattengymnastiken förenas de tre principerna och praktiker på ett konkret sätt, vilket framhålls av ledaren för en av vattengymnastikgrupperna enligt följande:

Ofta försöker jag ge alternativa övningar. Tycker ni det här känns konstigt så testar ni att göra det här, och tycker ni det här känns tungt så testar ni att göra det här. Jag försöker betona att de ska få utforma sin egen vattengymnastik.

*Rätt ofta så sätter jag in en eller två nya rörelser, eller så tar jag sådana som inte jag har haft på länge. Jag vill helt enkelt inte köra samma pass, utan varenda gång så har jag någonting nytt eller någonting riktigt gammalt som de har gjort tidigare, då blir det varierande pass. Det är viktigt att det finns rörelser som inte alla gjort, men som några förhoppningsvis kommer ihåg.**

KNYTER AN TILL VARDAGEN. Hur är det med nyttan och effekterna av dessa lärandeaktiviteter? Samtliga kursledare hade reflekterat kring och kunde ge uttryck för en medvetenhet om ➔

betydelsen av att delta och vara aktiv. Dessa sammanfattas i det följande som vardagslivets allmänbildning. Den handlar om en bred och grundläggande orientering i och förståelse av sig själv i sin livsmiljö. Inom föreningslivets lärandeaktiviteter utvecklas denna allmänbildning genom att man:

- får kunskaper i ämnen och fenomen som är allmän-giltiga och anknutna till vardagslivet
- utvecklar förutsättningar för att förstå sig på och fungera i vardagen och samhället i stort
- fördjupar en förståelse av sig själv i sin egen livsmiljö
- utvecklar en medvetenhet om sina egna styrkor och svagheter
- förmår ta hand om sig själv och sina medmänniskor.

Vardagslivets allmänbildning kan exemplifieras med ett utdrag från intervjun med en ledare för ett trivselcafé. Konceptet, som utvecklats av Folkhälsan, syftar till att upprätthålla pensionärers funktionsförmåga i fråga om minne, motion och hörsel.

Nästa månadsträff kommer de från nödcentralen och sen från hälsocentralen och berättar om sjukvårdsrådgivning. Tidigare hade vi en person från Folkhälsan som berättade hur man gör upp, köper och handlar och lagar mat som ensamstående, vad man ska tänka på och hur man tillreder maten. Att man kan ha den i kylskåpet i några dagar och sedan man kan frysa in den. På det sättet kan man få en näringsriktig kost varje dag.

Intervjuare: Allt är kopplat till de här pensionärers, äldre människors vardag. Allt från motion till hälsa och kost och det är sånt som är både intressant och nyttigt för dem.

Ja absolut, det är den information som jag vill att vi under våra träffar ska få ta del av. Att inte någon kommer dit och sitter och högläser ur någon bok som är väldigt ointressant. Det ska vara nyttigt och det ska vara trevligt och det ska vara intressant.

GEMENSKAPEN ÄR VÄSENTLIG. När de intervjuade ledarna resonerade kring och beskrev nyttan och effekterna av att delta och lära sig, framträdde en aspekt som jag kom att tolka som det mest karaktäristiska för lärande i föreningslivet. Samtliga kurser kännetecknades av ett tydligt engagemang och en delaktighet i en gemenskap med ett gemensamt intresse. Deltagarna kommer, är, gör och lär sig tillsammans, i den egna vardagliga närmiljön.

Oavsett om det handlar om att vattengymnastisera, att utvecklas som tonårsförälder eller förbättra sina IKT-färdigheter, blir man som deltagare sedd och hörd, beaktad och bekräftad, av både ledarna och de övriga deltagarna. Man kommer samman, medverkar som medmänniskor för att skapa och upprätthålla en lärandegemenskap. De kunskaper, färdigheter och attityder som lärandeaktiviteterna utvecklar ingår organiskt i gemenskapen och delaktigheten. Att komma samman och vara tillsammans bygger på och ingår i de låtar man spelar tillsammans.

I kursen för tonårsföräldrar utgick man uttryckligen från deltagarnas erfarenheter och behov. Man lärde sig

tillsammans genom att med stöd av en samtalsledare diskutera aktuella och angelägna utmaningar i fråga om att vara och agera som tonårsförälder. Samtalen byggde på att man lärde känna varandra, utvecklade ett ömsesidigt förtroende och var måna om att upprätthålla en integritet.

*Det är olika frågor som vi själva jobbar med som föräldrar, och sen diskuterar vi i små grupper utifrån det. Då handlar det som smågruppsledare att försöka ta tag i det som man märker att är viktigt, och få igång diskussionen på det sättet. Så just den bakgrunden är oerhört viktig, det vill säga kompetensen hos samtalsledarna att leda samtalen. Deras uppgift är att locka till samtal, och deras erfarenheter och kompetens finns med som en botten. Inledningsvis handlade det om att lära känna varandra, så frågorna behövde anpassas till den nivå gruppen befann sig på. Jag tycker att det fungerade bra, och i grunden handlar allt om att bygga förtroende och skapa en trygghet så att man kan diskutera fritt och veta att samtalen stannar i gruppen.**

Att komma samman, vara tillsammans och lära tillsammans kan fördjupas av en medvetenhet om betydelsen av de lokala traditionerna. I ett spelmanslag vilar man tillsammans i en lokal spelmanstradition. Spelandet har deltagarna ofta fått i arv och varit delaktiga i sedan barn. Att spela tillsammans, öva och lära sig låtar handlar om att bli delaktig i, upprätthålla och föra den lokala traditionen vidare. Gemenskapen och identiteten bygger på och ingår i de låtar man spelar tillsammans.

Någonstans så vill folk bära den här facklan vidare. Man anser att det är viktigt för kulturen och traditionerna i bygden att man gör det. Med det är ju förstås roligt, att träffas och att spela. Och då gör man det kring de här låtarna, som man ändå har arvet i.

*Men man vill ju nog lära sig nya låtar, så att man får lite utmaningar och inte spelar bara sådant som man redan kan. Jag väljer nog alltid låtar som är traditionella låtar, alltså typ polska, menuett, schottis och så vidare.”**

FÅR INGÅ I EN GEMENSKAP. Socialt kapital var något av ett modebegrepp inom den vuxenpedagogiska forskningen för tjugo år sedan. Begreppet syftar till att människor som bor i samma närmiljöer utvecklar en känsla av tillhörighet och delaktighet genom att möta varandra och umgås med varandra regelbundet. De kommer att ingå i en gemenskap i vilken de har tillgång till och kan dra nytta av resurser som tillit, respekt och tolerans. En del av forskningen intresserade sig för socialt kapital som ett utfall av att delta i den fria bildningen. Forskare vid Östra Finlands universitet, under ledning av professor **Jyri Manninen**, har i sina studier av deltagande i medborgarinstitutens verksamhet, kompletterat begreppet socialt kapital med begreppen identitets-, kunnande- samt hälso- och välmåendekapital. Det bör noteras att de här studierna utgår ifrån och intresserar sig för enskilda deltagare, deras erfarenhet och uppfattning av effekterna i termer av olika former av kapital.

Föreningslivets lärandeaktiviteter, såsom de beskrivits ovan, utgår ifrån och bygger på delaktighet och gemenskap. Ledarna och deltagarna på de olika kurserna förenas av gemensamma intressen och behov. Man kommer samman för att vara och lära med varandra. Det man gör och lär sig på kurserna påverkar deltagarnas vardagsliv direkt och på ett flertal sätt. De lär sig kunskaper och utvecklar färdigheter som hjälper dem att klara av sin vardag. De stärker sitt självförtroende, utvecklar en positiv livsorientering och en hälsosammare livsstil. De känner sig sedda, hörda och bekräftade, som medmänniskor. Allt detta ingår i och utgör det man i tidigare forskning diskuterat i termer av olika effekter och former av kapital. ■

* Vi har bearbetat citaten för bättre läsbarhet i denna artikel. FOTO: ISTOCK

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och på webbplatsen hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Christoffer Granholm, Ida Bäckström

AUKTORISERADE REVISORER, ERNST & YOUNG AB

Verksamhetsgranskning i föreningar – så går det till

Imånga föreningar väljs en verksamhetsgranskare när det inte finns en auktoriserad revisor. Det här kräver föreningslagen om revisor saknas. Begreppet verksamhetsgranskare är relativt nytt, men om det står "revisor" i stadgarna kan det, beroende på föreningens storlek och ekonomi, innebära att en verksamhetsgranskare räcker.

Uppdraget innebär att föreningens ekonomi och förvaltning granskas för att säkerställa att saker och ting sköts korrekt och enligt lagar och regler. Det krävs inte att verksamhetsgranskaren är utbildad revisor – det räcker med tillräckliga kunskaper i ekonomi och juridik för att förstå föreningens verksamhet. Det viktigaste anses vara viljan att ta ansvar och bidra till föreningens bästa. Har man erfarenhet av vardagsekonomi eller ekonomiska frågor i sitt arbete underlättar det, men även grundläggande kunskaper räcker långt för att kunna utföra uppdraget.

En verksamhetsgranskare måste vara en fysisk person som är myndig och oberoende. Det kan anses olämpligt att granska en förening där nära familj eller släkting sitter i styrelsen, eftersom objektiviteten då kan ifrågasättas. Ekonomiska förbindelser till föreningen utöver det som gäller den dagliga verksamheten är inte tillåtna. Medlemskap i föreningen är däremot inget hinder.

I föreningens stadgar ska det stå hur många revisorer eller verksamhetsgranskare som ska väljas, deras mandattid och

hur valet ska gå till. Ofta räcker det med en verksamhetsgranskare och en suppleant, men om två ordinarie väljs behövs inga suppleanter. Om det uttryckligen i stadgarna står att en auktoriserad revisor krävs så gäller det.

När granskningen ska genomföras får verksamhetsgranskaren tillgång till allt material som behövs. Det är vanligt att bokslutet är godkänt och undertecknat av styrelsen innan granskningen påbörjas, men det är inget som hindrar att diskussioner eller granskningsåtgärder kan företas före godkännande av bokslutet. Det är vanligt att någon från styrelsen muntligt redogör för verksamheten. Tystnadsplikt gäller alltid för verksamhetsgranskaren.

Praktiskt inleds granskningen ofta med att verksamhetsgranskaren läser verksamhetsberättelsen, följt av styrelseprotokoll och bokslut. Därefter kan hen fördjupa sig i detaljer vid behov. Fokus ligger på att kontrollera att bokföring och bokslut är rimliga, att ledningens förmåner är skäliga, att förvaltningen är ordnad och att medlemmarna behandlas jämlikt.

Efter granskningen lämnas en skriftlig verksamhetsgranskningsberättelse till föreningsmötet. Om det upptäcks att någon i styrelsen brutit mot lagen eller föreningens stadgar, ska detta nämnas i berättelsen. Verksamhetsgranskningen är en viktig del av föreningens interna kontroll och bidrar till att verksamheten sköts ansvarsfullt och transparent, även om det inte är en professionell revision.

§ 2 UR SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

5 655

medlemmar
i Understöds-
föreningen för SFV
per 14.11.2025

295

medlemmar
i Svenska
folkskolans vänner
per 14.11.2025

425

fonder inom SFV

15 853

kursdeltagare

922

kurser i samarbete
med SFV:s studie-
central år 2024

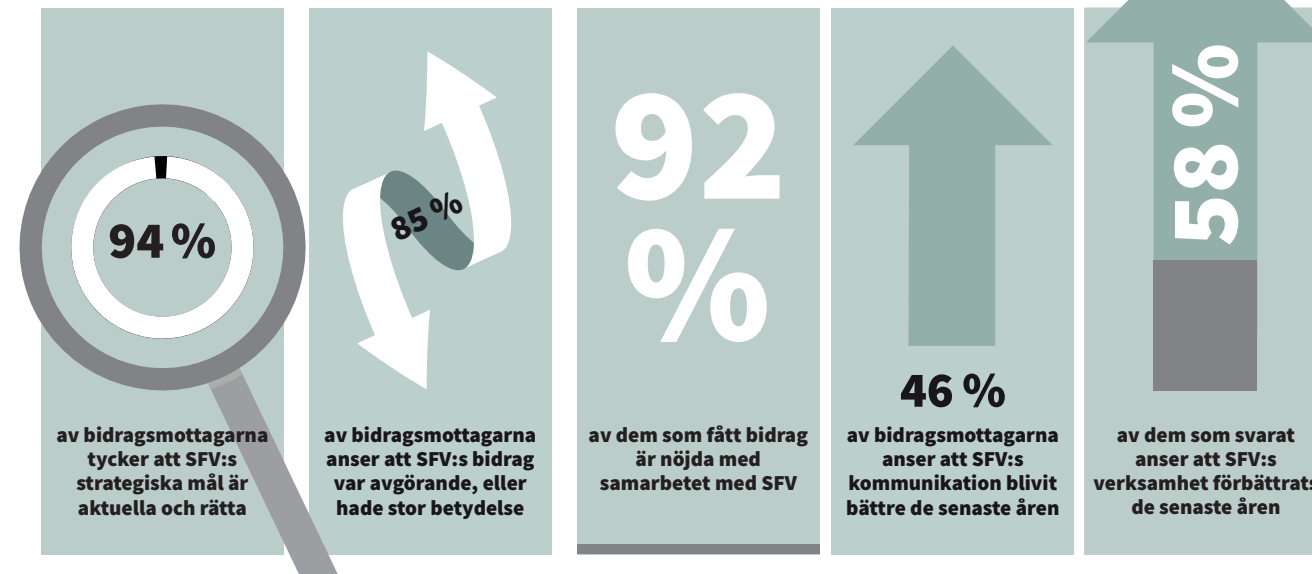
77

cirkclar

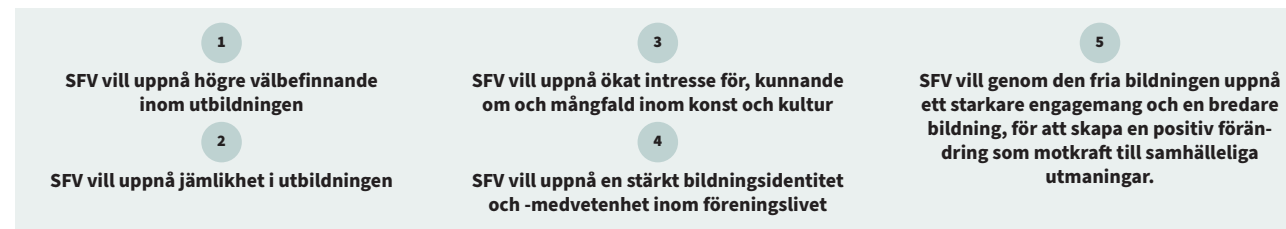
742

cirkeldeltagare
år 2024

SFV:S BIDRAG 2022–2024 I SIFFROR

SFV:S MÅL UNDER STRATEGIPERIODEN 2022–2025

Fri ansökningstid

Vi tar emot ansökningar och delar ut allmänna bidrag kontinuerligt. Du kan ansöka om bidrag för projekt vars verksamhet är i linje med de målsättningar som SFV har för nuvarande strategiperiod. Mer information: www.sfv.fi/bidrag

Kom med i SFV!

Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Som medlem får du också rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. Medlemskapet i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner kostar 15 euro/år. Skriv in dig på webbsidan www.sfv.fi/medlem, ring 045-121 08 64 eller skicka e-post till sfv@sfv.fi.

Donationer och testamenten

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland. Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040 355 9935.

Adressförändring

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/adressandring

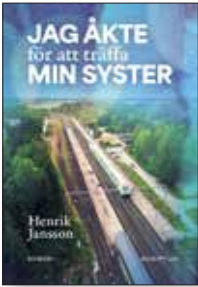
I Boklådan kan mindre förlag och de som ger ut på eget förlag anmäla sina böcker.
Anmäl böckerna i god tid före materialstopp på sfv.fi/bokladan.
Notera att SFV inte säljer böckerna, se i stället information i varje anmälan.

FÖRLAGET SCRIPTUM

SPRITHISTORISKA KOMMENTARER TILL CARL MICHAEL BELLMANS DIKTNING
Tage Neuman
ISBN 978-952-7523-44-5
355 sidor, inbunden
Pris 45 euro
Köp på www.boklund.fi

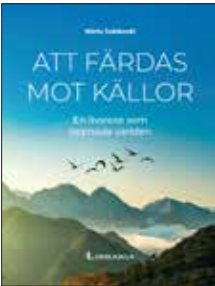
■ ”Slå i av alla sorter!” manar oss Carl Michael Bellman, 1700-talspoeten som författat många av våra bästa dryckesvisor. Men vad var det som Bellman och hans samtida drack? Och hur smakade det? Varifrån kom det? Den här boken handlar om vin och sprit, om vägen till Bacchi Tempel! Det här är en annorlunda vin- och spritbok som börjar i 1700-talets Stockholm, pendlar till våra dagar och tillbaka.

JAG ÅKTE FÖR ATT TRÄFFA MIN SYSTER
Henrik Jansson
ISBN 978-952-7523-40-7
241 sidor, häftad
Pris 29,90 euro
Köp på www.boklund.fi

■ Ziggy återvänder till den gamla hemstaden Åbo för att ta itu med ouppklarade försummelser i sitt liv. Där finns den 4-åriga dottern Julia, samt systemen Jessica som han upplever sig ha svikit. När han försöker närma sig dem återkommer en rad minnesbilder från barndomens Jakobstad och kräver en resa för träffa den åldrande farsan. En fristående fortsättning på romanen *Vi åkte för att träffa farsan*.

LIBRARIA

ATT FÄRDAS MOT KÄLLOR
Märta Salokoski
ISBN 978-952-7587-33-1
272 sidor, inbunden
Riktpris: 28 euro
Köp på www.libraria.fi, i din lokala bokhandel eller i nätbokhandeln

■ Redan som ung ville Märta Salokoski ifrågasätta sin omvärld och utmana sina fördomar. Till slut ledde det henne till valet att konvertera till islam. I sina memoarer söker Salokoski ursprunget till både förutfattade meningar och kulturella särdrag. Hennes syn på den muslimska tron kombineras med hur världshändelser såsom flyktingströmmar och 9/11 påverkat bilden av islam i världen och Finland.

ATT FÅ LEVA TILL 100 OCH LÄNGRE
DE ALLRA ÄLDSTA BERÄTTAR
Charlotte Åberg-Holm
ISBN 978-952-7587-35-5
316 sidor, inbunden, illustrationer i färg och svartvitt
Riktpris: 35 euro
Köp på www.libraria.fi, i din lokala bokhandel eller i nätbokhandeln

■ Att bli över 100 år är idag mycket vanligare än för bara några tiotal år sedan. Men vad bidrar till en hög ålder, ett fortsatt välbefinnande och en upprätthållen hälsa? Utifrån forskning och personlig yrkeserfarenhet, men framför allt levande beskrivningar av de äldre själva, ett antal över 100-åriga finlandssvenskar, studerar vårdvetaren Charlotte Åberg-Holm vad som bidrar till ett långt liv.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

LÄTT SVENSKA I FINLAND
Red. Camilla Lindholm, Marja Kivilehto & Satu Siltaloppi
ISBN 9789515836724
228 sidor, häftad
Cirkapris 24 euro
Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ Vad är lätt språk, eller lättläst, och vem behöver det? I antologin diskuterar författarna lättlästa texter, tal och interaktion, finlandssvenskt teckenspråk, stigmat kring lätt språk och hur ett mera tillgängligt samhälle kan se ut i framtiden.

MANNERHEIM HJÄLTE OCH ANTIHJÄLTE
Tuomas Tepora
ISBN 9789515836694
319 sidor, inbunden, illustrerad
Cirkapris 28 euro
Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ Denna mytomspunna krigshjälte, bödel, aristokrat och kosmopolit hyllas, kritiseras och väcker stora känslor om vartannat. Boken handlar om hur en fascinerande personkult växer fram och formas i ett öppet och demokratiskt samhälle, från inbördeskriget 1918 fram till i dag.

LABYRINTH BOOKS AB

FODERHANDBOKEN
Red. Mikael Lassén / Forskningsgrupp
ISBN 978-952-5986-52-5
95 sidor
Pris 25 euro
Köp i bokhandeln eller direkt från förlaget www.labyrinthbooks.fi

■ Foderhandboken är ett samarbetsprojekt på nordiska språk. Vi hoppas att publikationen kommer att vara till stor nytta för alla som arbetar med och planlägger foder för köttätande smådjur som, mink, iller, hund och katt.

MED SÅG OCH YXA
Hans Hästbacka
ISBN 978-952-5986-51-8
204 sidor, hård pärm
Pris 25 e
Köp i bokhandeln eller direkt från www.labyrinthbooks.fi

■ Att hugga ved är en syssla med många dimensioner. Det är ett naturnära arbete, nödvändigt för att ge värme och trivsel hemma på gården och på skärstugan. För många är det också ett nöje som ger en välkommen motion, och kan utvecklas till en passion som håller livet ut.

BOKLUND PUBLISHING

DAGEN DÅ PRINSESSAN VICTORIA GIFTER SIG OCH DAGEN EFTER
Roy Michelson
ISBN 978-952-7320-31-0
92 sidor, häftad
Pris 23,60 euro
Köp på www.boklund.fi

■ Dagen då Prinsessan Victoria gifter sig är en skildring över livet i Stockholm. Berättelsen skildrar teman som immigration, social integration och personliga strider. Författaren belyser komplexa frågor om tillhörighet, fördomar och sociala orättvisor, samtidigt som den förmedlar en känsla av hopp och mänsklig styrka. Staden och olika platser är viktiga komponenter i berättelsen.

FONTANA MEDIA

GNISTOR
SJU RÖSTER OM TRO
Camilla Ekholm et.al.
ISBN 9789515509093
häftad
Pris 27,90 euro
Beställningar: www.fontanamedia.fi,
nfo@fontanamedia.fi eller 040 831 5897.

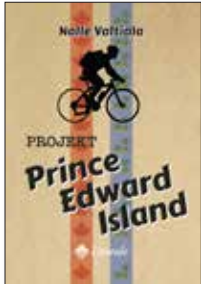
■ Vad bär oss, och vad vilar vi i när livet rullar på? Sju finlandssvenska skribenter delar med sig av tankar om tro. I korta, personliga texter skriver de om att leva som kristen idag. Gnistor finns! Gnistor värmer. De kan lysa upp ett hjärta och en värld. Texter av Camilla Ekholm, Samuel Erikson, Andrey Heikkilä, Benjamin Häggblom, Rebecca Pettersson, Elina Sagne-Ollikainen och Alexandra Äng.

KONSTEN ATT LÄRA KÄNNA
EN ANNAN MÄNNISKA
Jan-Erik Nyberg
9789515509109
144 sidor, häftad
Pris 27,90 euro
Beställningar: www.fontanamedia.fi,
info@fontanamedia.fi eller 040 831 5897.

■ Den här boken berättar om våra relationer till varandra, till oss själva och till livet självt. Den tröstande utgångspunkten är att det mänskliga – det ofullkomliga och halvfärdiga – inte behöver vara ett hinder i relationerna. Tvärtom är det grunden för all verklig närhet. Vi blir aldrig färdiga! Relationsfärdigheter är något vi alla kan lära, träna och växa i.

LITORALE

PROJEKT PRINCE EDWARD ISLAND
OCH ANDRA RESOR I TID OCH RUM
Nalle Valtiala
ISBN 9789527597156
186 sidor, danskt band
Pris 33 euro
Köp på litorale.fi eller i bokhandeln

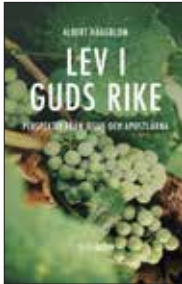
■ Titelnovellen skildrar författarens cykelfärd solo i juni 2024 i Kanadas minsta provins Prince Edward Island, belägen i St. Lawrencebukten. Centrala inslag i texten är kontakterna med platser som belyser nationalikonen Lucy Maud Montgomerys liv och dikt. Hon som skapade Anne på Grönkulla. Än i dag är ön en förtrollad plats, med hänförande vyer och vänliga människor. De andra novellererna lyfter på olika sätt fram resan som ett sammanbindande element. Fiktivt blandas med dokumentärt. Var går gränsen?

BUDFÅGELN
Lena Svedjeholm
ISBN 9789527597118
241 sidor, danskt band
Pris 33 euro
Köp på litorale.fi eller i bokhandeln

■ Romanen Budfågeln har en viss anknytning till Lena Svedjeholms första roman Ingermanland finns inte längre. Berättelsen kretsar kring Jussi Poppo's barnbarn, Pia-Lena. Mot slutet av berättelsen är hon i färd med att renskrivna Jussi Poppo's levnadsbeskrivning. Romanen är samtidigt spännande och hemsk, vackert gestaltad – och språket är gripande och starkt.

SLEF-MEDIA

LEV I GUDS RIKE
PERSPEKTIV FRÅN JESUS OCH APOSTLARNÄ
Albert Häggblom
ISBN 978-952-7594-05-6
200 sidor, mjukband
Pris 24,50 euro
Köp på slef.fi/butik

■ Utgående från Nya testamentets undervisning, förmedlad av såväl Jesus som apostlarna, delar Albert Häggblom i tolv matnyttiga kapitel värdefulla bibliska sanningar om hur livet i Guds goda rike gestaltar sig. Författaren till boken fungerar till vardags som verksamhetsledare i Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland (SLEF).

SKATT-SÖKARNÄ
Kristian Nyman
ISBN 978-952-7594-06-3
220 sidor, mjukband
Pris 22 euro
Köp på slef.fi/butik

■ Dimman och röken från tjärdalen ligger tät över bygden under den första sommarlovsveckan 1984. Fyra vänner på randen till tonåren får höra legenden om en 1700-talsskatt som sägs vara nergrävd i byn, och en intensiv skattjakt tar vid. Men en mörk skugga faller över deras äventyr när traktens mopedburna värstingar får nys om vad som är på gång. Finns skatten verkligen? Och vem kommer att hitta den?

FINOS FÖRLAG

I GRÄNSLANDET MELLAN
VIND OCH MINNE
BILDER FRÅN SYDKOREA
Kjell Ekström
ISBN 9789526956565
48 sidor, pris 23 euro
Köp via kjell.ekstrom@aland.net eller via bokhandel.ax/bocker

■ När Kjell Ekström under våren 2025 reste till Sydkorea för att måla och upptäcka, visste han inte att akvarellpaletten skulle dränkas i rosa från körsbärsblommornas virvlande kronblad. Seouls skyskrapor pockade också på tolkningar. I den här boken möts färg och reflektioner – bilder och tankar som rör sig i gränslandet mellan verklighet och det som bara kan anas.

STADEN SOM FÖRSVANN
Kjell Ekström
ISBN 9789526956558
152 sidor, inbunden
Pris 32 euro
Köp via kjell.ekstrom@aland.net eller via bokhandel.ax/bocker

■ I den här boken tas läsaren med till en försvunnen idyll; Mariehamn genomgick på 1970-talet en enorm förvandling, då många trävillor revs. Det unika bildmaterialet ackompanjeras av initierade texter som levandegör en svunnen tid. Författaren Kjell Ekström är etnolog och har en gedigen kunskap om livet i den lilla staden. Bilder från 1890-talet fram till 1970-talet ingår.

JULKLAPPSTIPS FÖR BARNASINNNADE I ALLA ÅLDRAR

STEFANIE TUURNA

Maamaa

I *Maamaa* möter vi 16-åriga Akira, som stammar så svårt att varje skoldag är en kamp. När han är ensam med sin diktafon kan han däremot tala friare – och ur hans inspelningar växer denna Finlandia-nominerade roman fram.

Översättning: Kaj Korkea-aho

Åldersrekommendation: 12+

Ska ni bara läsa en ungdomsroman i höst, läs Maamaa! (...)
Tuurnas grepp att kombinera versromanens form med stamning är genialt. Hufvudstadsbladet

SVENSKA TEATERN / CATA PORTIN

MALIN KLINGENBERG

Min bror Bror

Den andra delen i fantasytrilogin Berättelser från Gibat – en storslagen bokserie om familjeband, vänskap och om att ta makten över sitt eget liv.

Åldersrekommendation: 9–12

MAIJA HURME

Var kommer alla dagar ifrån?

Hurme fullkomligt ströslar med möjligheter till otaliga samtal, och det här är definitivt en bok för barnen att växa med. VBL

EVA FRANTZ

Sköldpaddson

En mystisk kapitelbok om vänskap och utanförskap i sekelskiftesmiljö.

Att *Eva Frantz* är deckarskribent ut i fingerspetsarna märks även när hon skriver för yngre läsare. HBL

Åldersrekommendation: 9–12

MALIN KLINGENBERG & MARIA SANN

Gamlingarna

Med humor och lätt hand mejslar Klingenberg och Sann fram en pigg gängskildring för förskolebarn där lekplatsen blir nav för ett lagom yvigt kammerspel om lek, makt, mod och rädsla. DN

WILMA MÖLLER & FANNY PENTTINEN

Lejon på vift

En spännande berättelse om barns villkorlösa kärlek till djur. Boken passar bra att läsa på egen hand eller som högläsningsbok.

Åldersrekommendation: 6–9

ULLA DONNER

Stoppa tjuven!

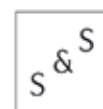
Lättsam och kul pockar Stoppa tjuven! genast på omläsning! BTJ

Kan du Svenskfinland?

Av *Jesper von Hertzen*

- 1 Den största scenen på Svenska Teatern heter Stora scenen, men vad heter de två övriga scenerna? Tips: A och N.
- 2 Hur många jämna år fyllde Muminserien i år?
- 3 Till vilken mediekoncern hör bland andra Hufvudstadsbladet, Vasabladet och Borgåbladet?
- 4 Var i Nyland finns Stallörsparken, där bland annat Popkalaset har ordnats?
- 5 På vilken ö i Helsingfors finns Didrichsens konstmuseum och museet Villa Gyllenberg?
- 6 I vilken stad har Viking Line sitt huvudkontor?
- 7 Vilken ministerpost sitter Anders Adlercreutz på?
- 8 Magnus Londen och Jeanette Björkqvist ledde radioprogrammet Eftersnack på Yle Vega i 19 år. Programmet gick i graven sommaren 2025, men föddes på nytt som en HBL-podd – men med vilket namn?
- 9 Namnet är både ett legendariskt svenskspråkigt TV-program och en stor ö i Ekenäs skärgård. Vilket namn efterfrågas?
- 10 Vem har varit undervisningsminister, utrikesminister, generalsekreterare vid Internationella Röda Kors-federationen, generalsekreterare för Nordiska ministerrådet och grundande medlem av International Crisis Group – för att nämna några titlar?

SFV-medlemmar får 45 procent rabatt på alla böcker på **litteratur.sets.fi**. Använd kampanjkoden **Aktie123**.

SCHILDTS &
SÖDERSTRÖMS

Amos-scenen och Nicken-scenen / 80 år / Bonnier News / Ekenäs / Granö / Mariahamn / Undervisningsministerens / Snacket / Strömsö / Par Stenbäck

Broderi

Ansikte replik

Grepp

I överens stäm- melse med

BMA 2025

Stads- del i Helsing fors

Har taggar?

Ängslan avliv- ning

31/12

Små- aktig person

Har både gula och vita nina ström

Inleder disats

Längre era?

Stad i neb- raska

SNATT SAMOVAR

HÖGT KORT

HÄGLÖSHET

IN- BRINGA

MAJASTÄT

KORP- GLUGGAR

GAR- FUNKEL PURKEN

HEM- BISTRÄDET

OLOF TENGSTAM LÄNG- SAMT

HAN VAR PA LUFFEN EKO LÄNDS NATIONAL- BLOMMA

VALUTA NIGERIA RADIUM

ANNA ALM FRID- FULLA

NY BERO

LOV- SÅNG

LAG- SÖKNING

SPEL MED ÖGON?

OLUF TENGSTAM LÄNG- SAMT

SOLDMY HON UPP- LEVS SOM SNABBARE I USA?

VOKABEL

NILS KARLSSON OCH

ORAT I ÖSTER BOTTEN STAHEL TUR I

KLÄNDER TING

STELNAD MASSA

SLUT PIAFF

FINSKT POJKAMN KRUMELUR

TILL FÖR- LITLIG DAG- ÖRDNING

LÖV- TRÄD

POJK- NAMN

MÄRR FABEL

SELEN

FLICK- NAMN

EFTER- SOM

TÄVLING INOM- HUS

SÖMNEN

LÄGGER SKYT

ITU

INGA GILL

PAPPERS PENG

TRÖJA

KURAGE

23/11

NAMN: _____

ADRESS: _____

MOBILNUMMER (OBLIGATORISKT) _____

Vinsten för krysset 4-2025 är två SFV-biografier.
Skicka in lösningen senast 23.1.2026 till SFV:s redaktion,
Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet ”Kryss”.
Du kan också fota din lösning och e-posta den på kryss@sfv.fi.
OBS: Skriv in dina uppgifter på själva krysset, vi läser inte din
epost, utan sparar endast bilden i vårt utlottningssystem.
Mobilnummer är obligatoriskt, för eventuell paketavisering
ifall du vinner utlottningen.

SUDOKU ENKEL

	1	6		2		7		4
3		5				2	8	6
	8	7	6		5	3		
	9			8			6	
			3	9	2	4		
8		3					1	2
		9	2			6		5
6		4	9		1	8		7
7			5		4	1		

KRYSSLÖSNING 3-2025

78 svar lämnades in, 25 per post, och 43 per e-post. Fru Fortuna gynnade denna gång **Göran Ekroos** i Näripes. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNARNA I KRYSSSET?

1. De svar som kommit per epost förses med en löpande numrering, liksom de lösningar som kommit brevlades. **2.** Summan av antalet lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

	UPPER SOUTH	DOWN NORTH	WEST LEFT	EAST RIGHT	UPPER SOUTH	DOWN NORTH	WEST LEFT	EAST RIGHT	UPPER SOUTH	DOWN NORTH	WEST LEFT	EAST RIGHT	
	→				T	A	G	T	U	N	N	E	L
					T	U	S	E	N	S	K	O	N
					T	R	E	N	A	T	E	G	
					K	E			I	L	L	E	R
					T	S	A	R	E	N	O	B	R
					A	M	A	S	O	N			
					D	O	D		V	I	T	A	L
					Z	E	B		G		P	R	I
VI SOM RE JON	↓	VÄR	ÄNGE	U	E	L	A	K	A	S	LÄNT	P	E
OS	S	N. KÄR SIN RE ÖR	T	U	B	VÄLL TÄNDE	BÄRTEN FÄRAN	J	E	R	O	M	E
RE KÄR SIN RE ÖR	T	V	P	A	R	A	B	O	L		N	O	R
BO	A	S	E	R	A	R	L	E	R		S	A	L
RE KÄR SIN RE ÖR	R	R	K	D	O	M		R	E	F	O	R	M
RE KÄR SIN RE ÖR	S	T	R	A	A	L	M	A	N		L	O	
RE KÄR SIN RE ÖR	L	U	V	I	P	A	G	I	N	A		A	R
RE KÄR SIN RE ÖR	R	A	N	S	O	N	T	E	T	A	N	U	S
RE KÄR SIN RE ÖR	G	O	T	T	A	I	R	I	D	E	A	L	A
RE KÄR SIN RE ÖR	P	E	N	I	T	E	N	S		I	R	E	R
RE KÄR SIN RE ÖR	T	A	K	O	Y	A	K	I	A	R		A	N

SUDOKU SVÅR

5			8					6
				3	2	7		
		1		6	5			3
9	1					2		4
	3							
6			2	5		9		
	5				7	3	4	
8	4			1	3			
				9				

ANAGRAMJAKTEN

De lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Kommatering eller specialtecken som frågetecken, kolon eller talstreck finns inte med. De rätta svaren finns på denna sida.

STÖR MÄNNISKOR MÄN

KOMBINERADES ANANAS RUND

AXELVIKT UNNA VÄXTEN VÄVERIER

MÅNGSKIFTANDE ÖSTE SIG IDA

FÖRLÄNINGENS ELITER DIVA

LÖSNINGAR

NÄR MÄNNISKOR MÖTS • SID 38
NU ORDNAS BARNENS AKADEMI • SID 13
VI VÄXER INTE UTAN VÄXELVERKAN • SID 5
FÖDANS MÄNGSKIFTANDE ESTETIK • SID 19
LÄRANDE I FÖRENINGSLIVET • SID 50

SUDOKU ENKEL

9	1	6	8	2	3	7	5	4
3	4	5	7	1	9	2	8	6
2	8	7	6	4	5	3	9	1
4	9	2	1	8	7	5	6	3
5	6	1	3	9	2	4	7	8
8	7	3	4	5	6	9	1	2
1	3	9	2	7	8	6	4	5
6	5	4	9	3	1	8	2	7
7	2	8	5	6	4	1	3	9

SUDOKU SVÅR

5	9	3	8	7	4	1	2	6
4	6	8	1	3	2	7	9	5
7	2	1	9	6	5	4	8	3
9	1	7	3	8	6	2	5	4
2	3	5	7	4	9	8	6	1
6	8	4	2	5	1	9	3	7
1	5	9	6	2	7	3	4	8
8	4	2	5	1	3	6	7	9
3	7	6	4	9	8	5	1	2

Sök SFV:s stipendier

senast 31.12!

BEIJARHOLMEN

SFV ger möjlighet till två sommarvistelser på Beijarholmen i Barösund, Ingå, för undervisande personal inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och andra stadiet.

LILLHOLMEN

Kulturarbetare, bibliotekarier och pedagoger inom fria bildningen kan ansöka om en två månader lång sommarvistelse på Lillholmen i Västanfjärd.

STORSAND

Undervisande personal inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och andra stadiet eller kulturarbetare, bibliotekarier och pedagoger inom fria bildningen kan ansöka om en två veckors vistelse i Storsand, Pörkenäs.

LÄRARE SKRIVER

Kursen Lärare skriver ger dig möjlighet att skriva olika typer av texter med utgångspunkt i dina erfarenheter och din yrkesroll i skolans värld. Kursen ordnas år 2026 den 22–26 juni på Biskops Arnö i Sverige.

LÄS BLOGGAR FRÅN VISTELSEORTERNA:

biskopsarno.blogg.fi

lillholmen.blogg.fi

beijarholmen.blogg.fi

storsand.blogg.fi

BISKOPS ARNÖ

SFV:s vistelsestipendium för författare gäller en tre veckor lång vistelse på Biskops Arnö vid Mälaren i Bålsta, Sverige.

Du ansöker elektroniskt.

Mer information och ansökningsblanketter finns på sfv.fi/stipendier.

